

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İZMİR İLİNDE ÇOCUK SAHİBİ OLAN ERKEKLERİN
BABALIK ROLÜ ALGILARI İLE KENDİ ÇOCUKLARIYLA
KURDUKLARI PATERNAL BAĞLANMALARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Kübra ŞAMAN

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin OZAN**

İSTANBUL-2024

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İZMİR İLİNDE ÇOCUK SAHİBİ OLAN ERKEKLERİN
BABALIK ROLÜ ALGILARI İLE KENDİ ÇOCUKLARIYLA
KURDUKLARI PATERNAL BAĞLANMALARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Kübra ŞAMAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin OZAN

İSTANBUL-2024

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

...../...../.....

Kübra ŞAMAN

ÖNSÖZ

Bu çalışma ve yüksek lisans eğitimim boyunca pek çok kere bana motivasyon sağlayan insanlar oldu. Pek çok kere zorlandığımı hissettiğim anlar ve bu zorluklarda yanımda hissettiğim kişiler oldu. Öncelikle psikoloji lisans eğitimim ve aile danışmanlığı yüksek lisans eğitimim boyunca edindiğim hayatımda örneklerini en güçlü izlediğim bilgilerden biri ailenin birey üzerindeki etkileri oldu. Kendi ailemin şahsi yaşantımda ve bugünkü benliğimin oluşmasındaki emekleri ve gayretlerine müteşekkirim. Öncelikle aile bağının kuvvetli olmasının mühimliğini deneyimlememe fırsat veren tüm geniş aile fertlerime teşekkürü borç bilirim. Ayrıca, yorulduğumda dinlenmeye ve hata yapmaya hakkımın olduğunu her zaman hatırlatıp şefkatiyle her sorunuma ilaç olan canım annem Funda Şaman'a, bir kız çocuğu olarak gücümü aramızda kurduğumuz ilişkiden sağladığım, tezimde paternal bağlanma çalışırken kendi ilişkiyi pozitif anlamda referans almamı sağlayan ve babalık rolünü hakkıyla gerçekleştiren canım babam Orhan Şaman'a, hayatımı paylaştığım, hiçbir zaman bana yalnızlık duygusunu hissettirmeyen canım kız kardeşlerim Burcu Şaman ve Büşra Şaman'a teşekkür ederim.

Eğitimin bu denli önemli olmasının farkına vardığım iş hayatıma gelesiye kadar, ilk öğretmenlerimden, yüksek lisans sürecime dek yoluma ışık olan tüm öğretmenlerime en içten minnetlerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatın koşturmacasında öğrenmeye, üretmeye, çalışmaya gayret ederken bana yol arkadaşlığı yapan, beni eğlendiren ve ömrüm boyunca özleyeceğim genç yaşlarımda en güzel yol arkadaşları olan tüm dostlarıma varlıkları, destekleri ve yol arkadaşlıkları için teşekkür ederim.

Tezimde bana kılavuz olan, mesleki bilgisini her zaman örnek aldığım sevgili meslektaşım canım dostum Uzman Psikolog Büşra Devecioğlu'na da bu süreçte yanımda var olduğu için teşekkür ederim.

Tezim boyunca bana destek olan danışman hocam Dr.Öğr.Üyesi Yasemin Ozan'a da kıymetli katkıları için teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Aile, toplumu ve bireyi etkileyen bir yapıdır. Bireyin ilk teması aile içinde gerçekleşmektedir. Sınırlı yetilerle dünyaya gelen insan, yaşamını sürdürebilmek için bir başka insanın bakımına ihtiyaç duymaktadır. Anne ve baba ile kurduğu bağ ve ilişki insan yaşamının ilk yıllarından itibaren başlamaktadır. Bebeğin yalnızca fizyolojik değil psikolojik ve duygusal ihtiyaçları da bulunmaktadır. Anne ve baba ile kurdukları sağlıklı iletişim bebeğin bu ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bağlanma, bebek ile bakım vereni arasında gerçekleşen ilişkide, bebeğin yakınlık ihtiyacına yönelik karşılıklı gelişen duygusal bağdır. Bebeğin anne ile kurduğu bağlanma maternal bağlanma olarak isimlendirilmektedir. Bağlanma deyince ilk olarak çocuğun anne ile kurduğu ilişki akla gelmektedir. Fakat baba figürü de, en az anne kadar çocuğun hayatı için önem teşkil eder. Literatürde ise baba ile bebek bağlanmasını çalışan çok az çalışma vardır. Babalık rolü algısı en temelde toplum tarafından şekillenmektedir. Bu çalışmada babaların kendi babalarıyla algıladıkları babalık becerileri ve kendi çocuklarıyla kurdukları bağlanma arasındaki ilişki incelenmektedir. Araştırmanın örneklemi İzmir ili, 6-12 aylık bebeği olan, en az 18 yaşında, okuma yazma bilen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 196 baba oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları: Sosyodemografik bilgi formu, Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğidir. Araştırmaya göre babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanması arasında güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırmadaki sınırlılıklar ve gelecek araştırmalar için öneriler de yer almaktadır.

Anahtar sözcükler: bağlanma, paternal bağlanma, babalık rolü, babalık algısı

ABSTRACT

Family is a structure that affects society and the individual. The first contact of the individual takes place within the family. A person who is born with limited abilities needs the care of another person to survive. The bond and relationship with mother and father begins from the first years of human life. The baby has not only physiological but also psychological and emotional needs. The healthy communication that the baby establishes with the mother and father meets the psychological and emotional needs of the baby. Attachment is the emotional bond that develops mutually in the relationship between the baby and the caregiver, addressing the baby's need for closeness. The attachment that the baby establishes with the mother is called maternal attachment. When we talk about bonding, the first thing that comes to mind is the relationship the child has with the mother. However, the father figure is just as important as the mother for the child's life. There are very few studies in the literature examining parental attachment. The perception of the fatherhood role is fundamentally shaped by the society. This study examines the relationship between fathers' perceived fathering skills with their own fathers and the attachment they establish with their own children. The sample of the study consists of 196 fathers who have babies aged 6-12 months, are at least 18 years old, can read and write, and volunteered to participate in the research. Data collection tools used in the research: Sociodemographic information form, Fatherhood Role Perception Scale and Father-Baby Attachment Scale. According to the research, a strong and positive relationship was found between the perception of the paternal role and father-infant attachment. Limitations of the research and suggestions for future research are given.

Keywords: attachment, paternal attachment, fatherhood role, fatherhood perception

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR	ix
BİRİNCİ BÖLÜM:	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2.Araştırmanın Önemi	3
1.3.Araştırma Sorusu	4
1.4.Araştırmanın hipotezleri:	4
1.5.Tanımlar	4
1.6.Varsayımlar	4
1.7.Sınırlılıklar	5
İKİNCİ BÖLÜM:	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.1.Aile, Evlilik ve Ebeveyn Olmak	6
2.2.Bağlanma	9
2.2.1. Bağlanmaya Kuramsal Bakış	9
2.2.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	11
2.3. Baba ile Bebek Bağlanması	13
2.3.1.Baba ve Bebek Bağlanmasının Önemi	14
2.3.2. Baba ile Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler	16
2.4. Babaların Algıladıkları Babalık Rolü	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	19
YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	19
3.2. Veri Toplama Araçları	19
3.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	19
3.2.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği	20
3.2.3. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği	20
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	22
BULGULAR	22
4.1. Babaların Sosyodemografik Özellikleri	22
4.2. Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistik Bulguları	24
4.3. Babalık Rolü Algı Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Bulguları	25
4.4. Ölçeklerin Sosyodemografik Değişkenler ile İlişkinin İncelenmesine Ait İstatistiksel Analiz Bulguları	26
4.4.1. Ölçeklerin Yaşa Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	26
4.4.2. Ölçeklerin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	27
4.4.3. Ölçeklerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-test Analiz Bulguları	27
4.4.4. Ölçeklerin Mesleğine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	28
4.4.5. Ölçeklerin Gelir Gider Durumu Dengesi Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	29
4.4.6. Ölçeklerin Aile Tipine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-test Analiz Bulguları	29
4.4.7. Ölçeklerin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	30

4.4.8. Ölçeklerin Çocuk İsteme Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-test Analiz Bulguları	31
4.4.9. Ölçeklerin İlk Kez Baba Olma Yaşına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	31
4.4.10. Ölçeklerin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	33
4.4.11. Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-test Analiz Bulguları	34
4.4.12. Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alınan Kaynaklara Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	34
4.4.13. Ölçeklerin Kendi Babasıyla İlişki Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları	35
BEŞİNCİ BÖLÜM	37
TARTIŞMA	37
5.1. Babalık Rolü Algısı ve Baba-Bebek Bağlanması Arasındaki İlişkinin Tartışılması	37
5.2. Ölçeklerin, Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Tartışılması	37
5.2.1. Babalık Rolü Algısının, Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Tartışılması	37
5.2.2. Baba-Bebek Bağlanmasının Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Tartışılması	40
5.3. Sınırlılıklar	41
5.4. Sonuç ve Öneriler	41
KAYNAKÇA	42
EKLER	54
BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ	58
Ölçeğin puanlaması:	60
Ölçeğin alt boyutlarının puanlaması şu şekildedir:	61
ÖZGEÇMİŞ	62

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Babaların Sosyo-Demografik Özellikleri	22
Tablo 2: Ölçeklere Ait Betimleyici Analiz Bulguları	24
Tablo 3: Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	25
Tablo 4: Ölçeklerin Yaşa Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	26
Tablo 5: Ölçeklerin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	27
Tablo 6: Ölçeklerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	28
Tablo 7: Ölçeklerin Mesleğine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	28
Tablo 8: Ölçeklerin Gelir Gider Durumu Dengesine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	29
Tablo 9: Ölçeklerin Aile Tipine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	29
Tablo 10: Ölçeklerin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	30
Tablo 11: Ölçeklerin Çocuk İsteme Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	31
Tablo 12: Ölçeklerin İlk Kez Baba Olma Yaşına Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	31
Tablo 13: Ölçeklerin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	33
Tablo 14: Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	34
Tablo 15: Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alınan Kaynaklara Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	35
Tablo 16: Ölçeklerin Kendi Babasıyla İlişki Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları	35

KISALTMALAR

Ort : ortalama

Ss : standart sapma

N : toplam sayı

p : anlamlık düzeyi

r : kolerasyon kaysayı

F : dağılım değeri

t : t-test

% : yüzde

R² : belirleme kat sayısı

B-BBÖ: Baba Bebek Bağlanma Ölçeği

BRAÖ: Babalık Rolü Algı Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM:

GİRİŞ

İnsan, sosyal bir varlıktır (Bayrakçı, 2013). Yaşamını devam ettirmek için başkalarına ihtiyaç duyar. Özellikle dünyaya geldiği ilk yıllarda kısıtlı becerilere sahiptir. İhtiyaçlarını karşılamak için bir başkasına gereksinim duyar (Dinç, 2013). Birtakım fizyolojik ihtiyaçları etrafındaki kişilerce karşılanır. (Kılıç, 2024). Karnı acıktığında doyurulması, bedensel temizliğinin ve sağlığının sağlanması etrafında ona bakım veren kişiler tarafından sağlanır. Genel olarak bu bakım verenler anne ve babalardır. Bebeklerinin fizyolojik ihtiyaçlarını birincil olarak karşılarlar (Soysal ve arkadaşları, 2005). Çok uzun bir süre bebeğin en büyük kaynağı annesidir. Bebek en temel fizyolojik ihtiyacı olan beslenme ihtiyacını anne aracılığı ile sağlar (Ulutaş, Aksoy ve Çalışkan, 2016). Doğum süresinden itibaren baba figürünün, anne ve bebeğin hastanede yatma süresinden itibaren, bebekle teması anne figürüne göre daha az olmaktadır. Babalar, bu dönemde daha çok anne ve bebeğe yardımcı olmakla, anneye destek vermekle ilgilenmektedirler (Kavlak ve Şirin, 2007).

Baba ve anne figürlerinin, bebeklerin hayatlarında farklı rolleri vardır. Bebek, kişilerin sesinin tonu, kokusu, dokunuşu ve hatta olaylar karşısında verdikleri tepkiler ile anne ve babanın ayırımına varır (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Birincil bakım verme rolünü genellikle anne üstlenir. Baba daha az bakım veren taraftadır (Hazan ve Shaver 1987, Hortaçsu 1991). Bakım vermeye katılımda ise daha çok anneye yardımcı olma ve bebekle oyun faaliyetlerinde etkindir (Bretherton ve arkadaşları, 2005). Babanın bebek ile geçirdiği vakit, bakımına birebir doğrudan katılımı oldukça önemlidir. Hatta öyle ki babanın, bebeğin bakımına ilk bir yılda direkt olarak katılım sağlaması, baba ile bebek bağlanmasının sağlıklı olabilmesi için gereklidir (Hazen, McFarland, Jacobvitz ve BoydSoisson, 2010).

Bağlanma teorisi, kişinin başkalarıyla yakınlık kurma ve bu yakınlık halinde güvende hissetmesiyle alakalıdır (Thompson, 2002) . Bu teori, bebeğin ihtiyaçlarını giderebilmesi için gönderdiği pek çok sinyalin bakım veren kişinin cevabı temeline dayanmaktadır. Thompson (2002) bağlanmayı, çocukla bakım vereni arasındaki ilişkide, çocuğun yakınlık ihtiyacı ile ortaya çıkan, stres faktörlerinde en belirgin şekilde dikkat

çeken sürekli bir duygusal bağ olarak tanımlamıştır. Genelde bağlanma denildiğinde akla bebek ile anneyle kurduğu ilişki düşünülmektedir (Ulutaş, Aksoy ve Çalışkan, 2016). Bunun sebebi, psiko-sosyal gelişim teorisine göre 2 yaşına kadar bebeğin en temel nesnesinin anne olduğu savunulması olarak düşünülebilir (Özdemir, Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012). Maternal bağlanmayı Bowlby (1951), anne ile bebek arasında kurulan duygusal, olumlu ilişki olarak açıklamıştır. Bebekler yedinci aydan itibaren çevrelerini daha iyi algılamaya başlamaktadır ve bağlanma altı ile yirmi dört ay arasında şekillenmektedir (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Genelde anne, bebekten birincil sorumlu ebeveyn olarak düşünülür. Fakat bir bebeğin babasıyla kurduğu ilişki de oldukça önemlidir.

Sağlıklı bir toplum, mutlu ve sağlıklı ilişkiler kurulan aileler ile başlar. (Yaprak, 2007). Bu sebeple anne ve baba ile bebeğin ilişkisi oldukça önemlidir. Sağlıklı bireylerin yetişip gelişmesi için baba ile kurulan bağın ve ilişkinin de tıpkı anne ile kurulan bağ kadar önemsenmesi gerekmektedir (Belsky ve Fearon, 2008). Çünkü bu ilişkilerin, sağlıklı birey ve sağlıklı toplum profilleri için oldukça önemli payı vardır. Ebeveynin bebeğiyle sevgi bağı kurması, bebeğin gelişimini sağlıklı geçirmesine ve gelecek yaşantısını da pozitif yönde etkilemesine sebep olmaktadır (İşler ve Görak, 2007). Yapılan çalışmalar, yaşam sürecinin ilk yıllarında kişinin bakım vereninden edindiği değerli olma ve sevilme duyguları, kişilerin gelecek yaşantılarında daha özgüvenli ve mutlu bireyler olmalarına katkı sağladığını göstermiştir (Güleç ve Kavlak, 2015). Bu sebeple bebek ile baba iletişimi göz önünde bulundurulmalıdır (Dizman ve Gürsoy, 2005; Başal,2006). Yedinci aydan itibaren bebeklerin yabancılara karşı kaygılı yaklaşımları dikkat çekmeye başlamaktadır (Joseph 1992).

Baba ile bebek bağlanması paternal bağlanma olarak isimlendirilmiştir (Ferketich ve Mercer, 1995). Her iki bağlanma stili de kişinin gelecek yaşantısındaki sosyal ilişkileri şekillendirmektedir. Bu sebeple psikoloji alanında çalışan kişiler için de oldukça merak duyulan konuların arasındadır. Literatürde konuyu farklı şekillerde ele alan çalışmalar mevcuttur. Fakat anne-bebek bağlanması ile ilgili çalışmaların daha fazla olduğu dikkat çekmektedir (Cranley, 1981; Konak-Griffin, 1988; Siddiqui ve ark., 2000).

Sonuç olarak, insan yaşamının ilk yıllarında hayatını devam ettirebilmek için ona bakım sağlayacak başka insanlara ihtiyaç duyar. (Dinç, 2013). Fakat yalnızca fizyolojik ihtiyaçların karşılanması yeterli değildir. Her insanın duygusal ve sosyal ihtiyaçları da

vardır. Dünyaya yeni gelmiş bir birey için bu ihtiyaçların en büyük kaynağı anne ve babalardır (Ulutaş, Aksoy ve Çalışkan, 2016). Anne ve babaların bebeğiyle kuracağı bağ, bebeğin herhangi bir fizyolojik ihtiyacı kadar etkili ve önemlidir. Bağlanma süreci, anneyle olduğu kadar baba ile de önemlidir. Literatürde ise baba ile bebek bağlanmasını çalışılan çok az çalışma vardır. Bu konuyu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Aile, toplum için oldukça önemli temel bir kurumdur (Karslı, 2019). Aileyi oluşturan bireylerin sağlıklı olması toplumun da sağlıklı olması demektir (Canel, 2012). Özellikle yeni bir birey yetiştirmenin ve geliştirmenin ilk hanesi olan aile bu anlamda oldukça önemlidir. Çünkü topluma karışacak, topluma yön verecek kişiler yine aileyi oluşturan ebeveynler tarafından yetiştirilmektedir. Psikolojik anlamda güçlü bireylerin sağlıklı bir aile temeli oluşturduğu düşünülmektedir. Bir bebeğin ebeveyniyle oluşturduğu bağlanma, bebeğin sağlıklı yetişmesine etki etmektedir (Belsky ve Fearon, 2008). Anne ile bağlanma maternal (Bretherton, 1991); baba ile bağlanma paternal bağlanma (Ferketich ve Mercer, 1995) olarak tanımlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, çocuk sahibi olan erkeklerin babalık rolü algıları ile kendi çocuklarıyla kurdukları paternal bağlanmaları ile arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışma, paternal bağlanmaya etki eden faktörleri de göz önünde bulundurmaya hedefler. Bu araştırma babaların babalık rolü algıları ve kendi babalıkları arasındaki ilişkiyi görmeyi hedefler.

1.2.Araştırmanın Önemi

Bağlanma, ebeveyn ve bebek arasında yakınlık kurma ihtiyacıyla ilgilidir (Thompson, 2002). Anne ve babalar bebekleri için dünyadaki ilk rehber, ilk model olma görevini görürler (Kaya, 1997). Her bebek yaşadıkları sosyal çevre ile ilgili güven hissetmeye ihtiyaç duyar (Maslow, 1943). Bebekler güven ihtiyacı da dahil olmak üzere birçok ihtiyaçlarını bakım veren kişiler ile karşılarlar. Bu bakım veren kişiler genellikle anne ve babalardır. Anne ve babalarla oluşacak bağ, bebeğin gelecek yaşantısını da etkilemektedir (Karen, 1998). Bu sebeple bağlanma pek çok araştırmaya konu olmuştur. Fakat literatüre bakıldığında daha çok anne ve bebek bağlanması üzerinde durulduğu, baba ve bebek bağlanmasına dair çalışmaların oldukça az olduğu, son yıllarda artmaya başladığı görülmüştür (Lamb, 1975). Bu çalışma, bağlanmanın önemini vurgularken aynı zamanda literatüre de bebek baba bağlanmasına dair katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma, babaların, algıladıkları babalık rolünün, kendi bebekleriyle

kurdukları bağı her hangi bir etkisinin olup olmadığını araştırmaktadır. Bu durumun da babaların babalık rolüne geçişte farkındalık yaratması açısından önem teşkil edeceği dūřün÷lmektedir.

1.3.Araştırma Sorusu

- 1) Babaların algıladıkları babalık rolü ile kendi çocuklarıyla kurdukları paternal bağlanmaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4.Araştırmanın hipotezleri:

H1: Babaların algıladıkları babalık rolü ile kendi çocuklarıyla kurdukları paternal bağlanmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Babaların algıladıkları babalık rolü ile kendi çocuklarıyla kurdukları paternal bağlanmaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

1.5.Tanımlar

Bağlanma: Bakım verenle çocuğun arasındaki oluşan ilişkide, çocuğun yakınlık arayışı sonucu ortaya çıkan ve en bariz olarak stresli koşullarda dikkat çeken, tutarlı ve sürekli bir duygusal bağdır. (Thompson, 2002).

Maternal Bağlanma: Bebekle anne arasındaki herkesin haz duyduğu bağlanma şeklinde tanımlanmaktadır (Bretherton, 1991).

Paternal Bağlanma: Kısaca baba ve bebeklerin arasındaki pozitif duygularla bağ oluşturması olarak tanımlanmıştır (Ferketich ve Mercer, 1995).

1.6.Varsayımlar

- Katılımcıların dürüşte ve hayatlarını olduğu gibi yansıtacak şekilde cevap verdikleri varsayılmaktadır.
- Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmanın içeriğinde kullanılan Sosyodemografik Bilgi Formu kişilere ait bilgilerin alındığı; Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) algılanan babalık rolünü ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğinin (B-BBÖ) ise baba ve bebek arasındaki bağlanmayı belirleyeceği varsayılmaktadır.

1.7.Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini İzmir ili, 18 yaş üstü, (6-12 aylık) çocuk sahibi erkek 196 katılımcı ile sınırlıdır. Katılımcılar rastgele seçilmiş, çalışmaya katılmaya gönüllü bireyler ile sınırlıdır. Araştırma bulguları, veri toplama araçları tarafından elde edilen verilerle sınırlıdır. Sınırlı katılımcı ile yapılan bu çalışmanın gelecek çalışmalara referans sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın Türk kültürüne uyarlanması açısından daha büyük bir evrene sahip daha büyük bir örneklem ile tekrarlanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM:

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Aile, Evlilik ve Ebeveyn Olmak

Aile, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için onun ihtiyaçlarını ve gerekli desteğin sunulduğu bir toplumsal birimdir (Hallaç ve Öz, 2014). Sosyolog Gordan Marshall aileyi, kısaca belli sebeplerle birbirine bağlı insanlardan oluşan mahrem ilişkileri olan grup olarak nitelendirmiştir (SEKAM, 2011, s. 5). Başka bir tanıma göre aile, insan neslini biyolojik ilişkilerle sürdürülmesini sağlayan bir kurumdur (Kır, 2006). Bütün toplumlar için varlıklarının temel bir parçası kabul edilmekle kalmamış hatta bu anlamda toplumlarda aileyi koruyucu önlemlerde alınmıştır. İnsan hakları evrensel beyannamesinde ailenin korunmasına dair “Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur, cemiyet ve devlet tarafından korunmak hakkını haizdir.” Şeklinde bir madde bulunmaktadır (UNİCEF, 2004, s. Madde 16-3). Aileye dair bazı sosyolojik kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar, aile kavramını farklı pencerelerden değerlendirmiştir (Gokce, 2017). Sembolik etkileşimci yaklaşıma göre aile daha çok ailesel kimliklere göre tanımlanmıştır. Bu tanıma göre ailenin, mevcut üyelerin hepsinin uygun rolleri yerine getirmesi gereken bir yapı olduğunu belirtmektedir (İçli, 1997, s. 62). Yapısal işlevselci bakış açısına göre ise aile, toplumun en temelidir (Alacahan, 2010). Toplumdaki değişimler ailenin yapısını da etkilemektedir. Çatışmacı yaklaşıma göre ekonomik düzenin aile üzerindeki etkisi oldukça fazladır (Kasapoğlu ve Karkıner, 2011). Bu yaklaşım, ailenin kapitalizmin devamlılığını sağlayabilmek için kullanıldığını öne sürmektedir. Güncel yaklaşımlardan biri olan feminist bakış açısı, ailenin ataerkil düzene destek çıkan bir birim olduğunu ifade eder (Güneş, 2018). Postmodernizm ise modern aile yapısını pek çok noktadan eleştirmektedir (Kasapoğlu, 2012, s. 4-20). Aile, toplum için oldukça önemlidir. Toplumun bir parçası, temelidir. Evlilik ise ailenin temelidir. Her toplumun kendine has bir aile yapısı bulunmaktadır. Zamanla aile yapısında değişimler olmuştur. Aynı ülkede yaşayan iki farklı kesimin dahi aile yapısı farklılık gösterebilmektedir (Çağan, 2011). Toplumun sahip olduğu değerler, kurdukları ilişkiler aile yapılarının değişim göstermesinin en kilit noktalarından biridir. Geçmişten günümüze pek çok durumda aile yapısı değişim göstermiştir. Günümüzde artık geçmişten

farklı olarak karı kocaların aynı anda kariyer sahibi olma durumu bulunmaktadır (Wallis ve Price, 2003). Aile tipleri genel olarak, ekonomik gelirini tarım yoluyla kazanan, daha ataerkil, kırsal alanda yaşamını sürdüren büyük aile ve daha az geleneksel yapıda olup maddi ihtiyaçlarını tarımdan farklı olarak sanayi, ticaret gibi sektörlerle karşılayan, daha az üyeden oluşan küçük aile ile sınıflandırılabilir. Bunlardan bağımsız olarak bir de geçiş ailesi olarak tasvir edilen aileler bulunmaktadır.

Aile olmak, evlilik statüsüyle başlar. Evlilik kararıyla ailenin temeli atılır ve bu kararın sağlıklı gerçekleşmesi için bireylerin sağlıklı ilişki oluşturması gerekmektedir (Şen,2015). Giddens evliliği, yetişkin bireylerin toplumca tanınarak onaylanan cinsel birlikteliği şeklinde tanımlamıştır (Giddens, 2000, s. 148). Farklı bir görüşe göre, evliliğin, sosyal, duygusal ve fiziksel gereksinimlerin karşılanmasıyla ilgili olduğunu belirtmiştir (Kalkan ve Kaya, 2007). Evlilik, insanların hayatı için en mühim kararlardan birisi olarak düşünülmektedir. Kişiler genellikle evliliği, mevcut hayatlarından daha fazla mutlu olabilecekleri fikriyle tercih etmektedirler. Evlilik konusunda ve aileyle ilgili sistemli olarak yapılan ilk çalışmalar 19.YY ortalarına doğru ortaya çıkmıştır. “Cinsel davranışın evlilik tatminine ve başarısına etkisi” konulu araştırma ise evliliğe yönelik ilk çalışma olarak Davis tarafından 1929 yılında yapılmıştır (Kocadere, 1995). Sosyal bilimlerde evlilik konusu hakkında pek çok terim bulunmaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005) Evliliğin sürekliliği terimi boşanma, ayrılma gibi konuları kapsamaktadır. Sürekli olarak nitelendirilen bir evliliğin sonlanması daha doğal sonuçlu olmaktadır. Kişilerden birinin doğal ölümü sürekli olarak nitelendirilen bir evliliğin sonlandırmaktadır. Fakat kişilerin kendi tercihi ve istekleri doğrultusunda sonlanan evlilikler istikrarsız olarak tanımlanmaktadır. Evliliği tanımlarken yalnızca sürdürülebilirliğine değil kalitesiyle de ilgilenilmiştir. Evlilik içinde bireylerin kendini ne denli mutlu hissettikleri, aldıkları doyum, partnerlerin birbirleriyle geliştirdikleri uyum ve bütünlük gibi konular evlilik ilişkisinin kalitesini tanımlamaktadır (Spanier, 1979). Eşler arasındaki uyumun fazla olmasının ve birbirleriyle kurdukları yeterli iletişimin evlilikteki mutlulukla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Spanier, 1979). Yapılan bazı çalışmalar empatinin evlilik üzerine etkilerini incelemiştir. Bu çalışmalarda, partnerler arasında kurulan empatinin, partnerler arasındaki evlilik uyumunu öngören anlamlı bir değişken olduğu, empati konusunda elde edilen puanların herhangi bir cinsiyete göre farklılık göstermediği ve ilişki niteliğiyle arasında olumlu ilişkinin bulunduğu belirtilmiştir (Kışlak ve Çabukça, 2002). Evlilikte partnerlerin her birinin mutluluğu, yine

partnerlerin ilişki kurma ve sürdürebilme becerileriyle alakalıdır. Yaşam boyunca insan sıklıkla sorunlarla karşılaşabilir. Bu evlilik yaşamı için de geçerlidir. Kişilerin sorun çözme yetisi de bir iletişim becerisidir. Özellikle evlilik ilişkisinde sorun çözme becerisinin etkileri oldukça fazladır. Yapılan bir çalışmada Evlilik Etkin Kodlama Sistemi (Marital Efficacy Coding System)'den yararlanarak etkili sorun çözme becerilerinin evlilik doyumu üzerinde belirleyici rol oynadığı belirtilmiştir (Winemiller ve Mitchell, 1994).

Ailenin toplumu etkilediği bilinmektedir. Aileyi evlilik kurumu başlatır. Ve ebeveynlik rolü ailenin, toplumu etkileyen en kuvvetli rolüdür. İnsanlar birbirleri ile etkileşim halinde yaşar. Çocuklar, ailelerinden edindikleri her şeyi sosyal ortamlarda başkalarına aktaracaklarından toplumu olumlu anlamda etkileyecek sağlıklı nesillerin yetişebilmesi için ebeveynlerin oldukça büyük rolü vardır (Yaprak, 2007). Çocuğun sosyal olarak gelişiminde aileyle kurduğu ilişki etkili olabilmektedir (Kanak ve Pekdoğan, 2015). Anne ve babanın çocuklarına destekleyici davranışlarla yaklaşması, olumlu tutum sergilemeleri çocuğun gelişimine faydalı olurken, bunun tam tersi ise çocukların ruhsal olarak sıkıntı yaşayabilmelerine ve gelişimlerinin olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır (Seven, 2008). Ebeveyn tutumlarının çocuk üzerindeki etkilerini belirleyebilmek adına araştırmacılar ebeveyn tutumlarını şu şekilde gruplandırmaktadır:

- Otoriter tutumda olan ebeveynler çocuklarına katı kurallar koymaktadırlar. Daha kontrolcü, daha ceza verici bir noktadan yaklaşmaktadırlar. Bu tutumla büyüyen çocukların gelecek yaşantılarında otoriteye karşı çekimser yaklaşan fakat otorite ortadan kalktığında isyankâr olabilen, daha boyun eğen ve güçsüzlük karşısında saldırgan olma eğiliminde olabilmektedir (Yıldız, 2004).
- Kayıtsız olarak tanımlanan tutumda, ebeveynler çocuklarının ihtiyaç ve isteklerine karşı duyarsız kalmaktadırlar ve çocuklarını ihmal etmektedirler. Bu tutum çocukların güven duygusunu etkilemektedir. (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2015).
- Kararsız ebeveyn tutumunda ebeveynlerin kararlarında bir tutarsızlık hakim olmaktadır (Aydın, 2002). Bu tutumun hakim olduğu ebeveynlik durumlarında çocuklara karmaşık mesajlar gitmekte dolayısıyla çocuklar

da yaşadıkları durumlara uygun davranışlarda bulunma konusunda kararsız kalabilmektedirler.

- Koruyucu anne baba tutumunda ise çocuğun üzerinde oldukça fazla kontrol vardır. Bu sebeple çocuklar durumlar karşısında karar alma konusunda zorlanabilmekte, başkalarının desteğine ihtiyaç duyabilmekte ve problem çözme becerileri konusunda desteğe gereksinim duyabilmektedirler (Alisinanoğlu, 2003).
- Bazı anne ve babalar, kendi hayatlarına dair gerçek olmamış ideallerini, hayallerini, hedeflerini kendi çocuğunun gerçekleştirmesini istemektedir (Yamanoğlu, 2009). Bu tavır ve davranıştaki mükemmeliyetçi anne baba tutumunda, anne ve babalar her şeyin mükemmel olması adına çocuğu oldukça fazla baskılamaktadırlar.
- Çocuğun daha fazla söz hakkı sahibi olduğu, tıpkı diğer aile fertleri gibi bir birey olarak kabullenildiği demokratik anne baba tutumunda ise çocuklar kendilerini daha özgür ifade etmekte sorun çözme becerileri daha yüksek olmaktadır (Pekşen-Akça, 2012).
- Çocuğun sınırsız bir şekilde özgür davranabildiği izin verici ana-baba tutumunda çocuğun kontrolünde bir eksiklik bulunmaktadır (Sak ve diğerleri, 2015).

2.2.Bağlanma

2.2.1. Bağlanmaya Kuramsal Bakış

Bebek dünyaya ilk geldiğinde biyolojik olarak birtakım yetersizliklere sahiptir ve bu sebeple bir bakım verene ihtiyaç duymaktadır. Bu bakım verene bu sebeple bağ kurması kaçınılmazdır. Bağlanma karşılıklı olarak güveni ve memnuniyeti kapsamaktadır ve bağlılık, karşılıklı ilişki ve yakınlık olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

Bowlby'nin Bağlanma Kuramı bağlanma konusunun temelini atmaktadır. Bu kuram eklektik bir çalışma olsa da temel olarak Freudyen analitiğini esas almaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006). Bu kuram çocuğun duygusal gelişimini öncelikli tutmaktadır. Çocuk psikanalizi olan bu kuram pek çok uygulamaya fayda sağlamaktadır (Holmes,

1997). Holmes, bebek yaşamının ilk dönemlerinde annenin bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılamasıyla anne ve bebek arasında bağlanma oluştuğunu vurgulamaktadır. Bu durum Bowlby'nin çalışmalarının temeli olmaktadır. 1958 yılında Harlow anne bebek bağlanmasına yönelik bir deney çalışması yürütmüştür. Bu deneyde maymunlarla çalışan Harlow, bir bebek için anne kucağının sıcaklığı ve rahatlığının bebek için önemini fark etmiştir. Bu çalışmasının sonucunda Harlow, anne ve bebek arasında oluşan karşılıklı sevgi bağının, gelecekte çocuğun diğer bireylerle kuracağı ilişkinin güvenli olup olmadığına etki ettiğini vurgulamıştır (Öztürk, 2002).

Bowlby, anne ve bebek bağlanmasının sağlıklı oluşmasının önemine dikkat çekmektedir. Çünkü Bowlby'e göre, bu bağlanmanın sağlıklı olması, çocuğun psikolojik gelişimini etkilemektedir. Hatta öyle ki Bowlby, güvensiz bağlanmanın nevrotik kişilik gelişimine sebep olmasından bahsetmektedir (Öztürk, 2002).

Bağlanma, neo-analitik yaklaşımdaki teorisyenlerle kuramsallaştırılmıştır. Bu yaklaşımın temellerini Margaret Mahler, Heinz Kohut, Karen Horney ve John Bowlby atmıştır. Neo-analitik yaklaşımın psikososyal yönü vardır ve bu anne ve bebeğin ilk ilişkisiyle beslenmeye başlamaktadır (Carver ve Scheier, 1998). Margaret Mahler bebeğin kişiliğinin gelişmesinde bir çelişkiden söz etmektedir: Ayrılma birleşme çelişkisi. Bu çelişki, çocuğun bağımsız olarak varlığını sürdürmesi ile anne tarafından korunma ihtiyacının karşı karşıya gelmesiyle ilgilidir. Anne figürünün, çocuğa karşı bu çelişkiyi oluşturan davranışlarının varlığı ve miktarı, çocuğun kendine dair çıkarımlarda bulunup bu çıkarımları benimsemesine yol açmaktadır (Carver ve Scheier, 1998). Mahler'e göre anne figürü çocuk için oldukça önemlidir hatta öyle ki Mahler'e göre çocuk diğer insanları kavrarken anne figürünü dikkate almaktadır. Horney ise bebeklerin taşıdıkları bir endişe olduğunu vurgulamaktadır. Bu endişenin anne-baba tarafından terk edilmeye ilgili olduğunu, aile ilişkilerine göre farklılık gösterebildiğini söylemiştir. Bebeğin temel endişeyle başa çıkma stillerinin ise gelecek hayatındaki ilişkilere etki ettiğini belirtmiştir (Ollendick ve Byrd, 2001).

Bowlby'e göre bağlanmanın insan hayatına mühim bir etkisi söz konusudur. İnsan hayatına üç temel noktadan dokunmaktadır. Bunlar, hayatı deneyimlerken güven duyacağı bir sığınağa sahip olma, yaşama güvenle bakabilme ve fiziksel ihtiyaçları karşılayabilmeye alakalıdır. Bu sebeptendir ki Bowlby'e göre bir çocuğun annesi

tarafından güvenlik ihtiyacının karşılanıp karşılanmamasıyla, çocuğun dünyayı algılayış biçimi şekillenir (Eder ve Mangelsdorf, 1997).

Bağlanmayı işlemsel tanımla açıklayan Kanadalı psikolog Ainsworth ise yaptığı deneyde anne ve çocuğun bağlanma stillerine dikkat çekmiştir. Deneyde bir süre annesi olmadan yabancı biriyle bir ortamda kalan bebeğin anneden ayrılma ve anneye kavuşma anı özellikle önem teşkil etmektedir. Bu anlarda bebeğin göstermiş olduğu reaksiyonlara göre bağlanma stillerinden bahsedilmektedir. İki temel bağlanma üzerinde durulmaktadır: güvenli ve güvensiz bağlanma. Güvensiz bağlanma da kaçınan ve kararsız (ambivalent/iki değerli) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006). Güvenli bağlanma, çocuğun gelecekteki ilişki kurma becerilerini etkileyen duygusal sağlamlık ve sağlığının temeli olarak düşünülmektedir (Karen, 1998). Yapılan bir çalışmada, psikolojik olarak patoloji göstermeyen kişilerin neredeyse %73,3'ü güvenli bağlanmaya sahip olarak saptanmıştır (Brown ve Wright, 2003). Yine bağlanma konusunda çalışan ve aynı zamanda bir klinisyen olarak da bilinen Winnicott, psikopatolojik olarak ağır vakalar ve çocuklar ile çalışmış olup, “kendilik duygusunun gelişimi” ile ilgilenmiştir (Winnicott, 1998). Winnicott, Bowlby'den farklı olarak davranışın anlamıyla alakadar olmuştur. Bowlby ise daha çok davranışı açıklamaya çalışmıştır (Holmes J, 1997). Klein'ı diğer analistlerden farklı olan tarafı dürtü kuramıyla Freud'un ölümünden sonraki süreçte ilgilenmesi ve bebeğin ilk olarak anne memesiyle ilişki kurduğunu düşünerek bebeğe ait birtakım duyguların buna aktarıldığını ifade etmesidir (Karen, 1998).

2.2.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bağlanma, bakım veren ile bebek arasında oluşan duygusal bir evredir. Bu sürecin pozitif gelişmesi, fiziksel temas, dokunarak keşfetme, göz teması kurmak, etkili ve yumuşak bir iletişim kurmakla sağlanmaktadır. Negatif gelişen süreçte ise yakınlık ilişkisi kurulamamaktadır, bakım veren bebeğin bakımına katkıda bulunmamakta, uygun davranışlar göstermemektedir. Maternal bağlanma, anne ve bebek arasında kurulan bağlanmadır. Bu bağlanmanın sağlıklı kurulabilmesi adına anne ve bebeğin ilk anlarından itibaren yakın teması gerekmektedir. Konuyla alakalı çalışması olan birçok çalışmacı, bağlanmanın kişinin gelecek hayatındaki ilişki kurma becerisine etkisi olduğu noktasını kabul etmektedir. Bu sebeple kişinin, yaşamının ilk dönemlerinde annesiyle kurduğu ilişkinin önem teşkil ettiğini savunmaktadırlar. Ve bu sürecin karşılıklı olduğu düşüncesindedirler. Karşılıklı olarak beslenen bir ilişki olduğunu düşünmektedirler.

Bağlanma, anne ve bebeğin karşılıklı tatminine dayanan bir süreç olarak nitelendirilmektedir (Ricci, 2009). Özellikle stresli bir durum içerisindeyken anne ve bebeğin birbirlerine sağladıkları güven, bağlanmayı güçlendirmektedir. Bebeğin bu iletişimde emme, gülümseme, ağlama, bakışları gibi davranışları bağlanma davranışları olarak adlandırılmaktadır. Bebek, bu bağlanma sürecinden dünyaya dair izlenimler elde etmektedir. Eğer bebeğin fiziksel ve duygusal ihtiyaçları uygun bir şekilde karşılanırsa, bebek dünyaya karşı güven duygusu duymaktadır. Bunun tam zıttında ise bağlanma gecikmektedir. Yapılan bir deneyde bebekleri ile daha yoğun etkileşim halinde olan annelerin, ilerleyen zamanlarda çocuklarına daha bağlı göründükleri, onlardan ayrıldıklarında onları özlediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir (Gander ve Gardiner, 2001).

Anne-baba ve çocuklarının arasında gelişen ilişkiyi ve bağlanmayı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bunlardan biri bebeğin, bedensel olarak görünümünde kusurlara sahip olmasıdır. Bir diğer etkileyen faktör ise bebeğin çok fazla bir şekilde ağlamasıdır (Robinson ve Moss, 1970). Bağlanma karşılıklı gerçekleşen bir süreçtir bu sebeple karşılıklı olarak anne ve bebeğin sağlık durumları da bağlanma sürecini etkilemektedir. Annenin kültürel sahip olduğu izler, aile yapısı ve bağları, doğumdan sonraki depresyonun olup olmadığı, hamilelik sürecinin planlı bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği, hamilelik sürecinin riske sahip olup olmaması, ilk hamilelik deneyimi, anne ve babanın arasındaki ilişki, o dönem sahip olunan ekonomik, sosyal ve çevresel koşullar bağlanma sürecini etkileyen faktörler arasında bulunmaktadır. Yine doğum esnasındaki doğumun gerçekleştiği yer, sağlık çalışanlarının sürece dahil oluşu gibi pek çok sahip olunan koşul da bağlanmaya etki etmektedir (Grossman, Grossman ve Waters, 2005).

Bağlanmayı etkileyen önemli faktörlerden biri de hamilelik sürecinin planlı bir şekilde başlamış olmasıdır. Plansız başlayan süreçlerin sonunda maternal bağlanmanın daha zayıf kurulduğu dikkat çekmektedir. Bağlanma konusunda daha zayıf olan plansız gebelerle yapılan bir çalışmada, bağlanmanın artırılmasına yönelik tekrarlayan görüntülü eğitim sürecinin etkili olduğu ifade edilmiştir (Kordi, Fassanghari, Asgharipour ve Esmaily, 2016). Riskli gebeliklerde anne ve bebek kaliteli, etkin zaman problemiyle karşı karşıya kalabildiklerinden kaliteli bağlanma sürdürme konusunda zorlanmaktadırlar. Kadının bu süreçte bebeğinin sağlığına dair kendini suçlayıcı depresif düşünceleri olabilmektedir (Kınık ve Özcan, 2020). Yapılan bir çalışmada, bu tip riskli gebeliğe sahip

ailelerin bağlanma sürecini geliştirebilmek için prenatal dönemde psikolojik desteğin etkili olduğu ifade edilmiştir (Pisoni ve arkadaşları, 2015).

Annenin ruh sağlığı anne ve bebek arasındaki bağlanma için önem teşkil etmektedir. Kadının geçmiş yaşamında ya da hamilelik sürecinde aldığı depresyon tanısı bağlanma sürecine etki etmektedir. Bununla alakalı yapılan bir çalışma, hamilelik sürecindeki depresif belirtileri önlemeye yönelik yapılan çalışmaların, anne bebek bağlanmasına olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır (Nieto, Lara ve Navarrette, 2017). Annelik rolü, kadının hayatı için çok belirgin ve keskin bir değişimdir. İlk kez anne olacak kadınlar hiç bilmedikleri bir sürecin içinde kendilerini bulduklarından diğer gebelere göre daha fazla stresli olma eğilimi gösterebilmektedirler. Bu stres faktörü de anne ile bebeğin iletişimlerine yansiyabilmektedir (Barabach, Ludington-Hoe, Dowling ve Lotas, 2017). Annelik rolüne kadını hazırlayan ve bu anlamda geçişi kolaylaştıran en önemli faktörlerden biri de sosyal destektir. Eş ve aile fertlerinin kadına sağladığı destek ile anne bebek bağlanması olumlu anlamda etkilenmektedir.

2.3. Baba ile Bebek Bağlanması

Bağlanma, bebeğin dünyayı güvenli bir şekilde keşfetmesi, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması için önemlidir. Paternal bağlanma, baba ve bebek arasında gelişen karşılıklı güven ve duygusal ilişkisi olarak tanımlanabilir. Literatürde, çocuğun gelişimi için oldukça önemli yer tutan babalara son 30 yılda daha sık yer verilmeye başlanmıştır (Lamb, 1975). Nitekim günümüzde hala anne ve bebek bağlanmasına oranla baba ve bebek bağlanmasına dair çalışmalar oldukça az yer kaplamaktadır. Fakat son zamanlarda yapılan çalışmalar çocuğun yaşamı için baba figürünün önemini vurgulamaktadır. Babalarla yürütülen başka bir araştırma, babalık rolüne geçişte erkeklerin bu yeni rolün getirdiği pek çok değişimi algılayıp uyumlanmaya çalıştıklarını göstermiştir. (Gage ve Kirk,2002). Fakat bu yeni role girerken zorlandıkları noktalarda olmuştur. Yapılan bir çalışmada, emzirme sürecinin bebeğin fizyolojik ihtiyacı için öneme sahip olduğunu bilmelerine rağmen emzirmenin, babaların kendilerini önemsiz hissetmelerine neden olduğunu tespit etmişlerdir (Fagerskiöld, 2008). Baba adaylarıyla yapılan bir çalışmada, baba adayları paternal fetal bağlanmayı, rol alma, kendini vermek ve benliğin farklılaşması olmak üzere 3 şekilde deneyimlediklerini ifade etmişlerdir (Cranley, 1981).

Ebeveynlik baba figürü için önemli bir yaşam dönemi geçişidir. Hatta öyle ki bu dönem zaman zaman eş ilişkisine bile yansıyabilmektedir (Güleç ve Kavlak, 2015). Baba olmak, tıpkı anne olmak gibi kişiye farklı duygular hissettiren bir ebeveyn rolüdür. Özellikle bu rol ilk kez deneyimlendiğinde farklı duygular daha belirgin hissedilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu dönemlerde bazı babaların sempatik gebelik yaşayabildiklerini göstermiştir (Sevil ve Kavlak,2003). Bahsedilen bu durumda babaların kilo alma, baş ağrısı, hazımsızlık gibi fiziksel ve psikolojik problemler yaşadıkları belirlenmiştir. (Brennan, Ayers, Ahmed ve MarehallLucette, 2007) Yapılan bu çalışmalar ebeveyn rolünün kişiyi pek çok açıdan etkilediğini göstermektedir. Yapılan pek çok çalışma babaların da en az anneler kadar bebeklerine bakım verme konusunda ön planda rol almak istediklerini göstermektedir (Ferkeitch ve Mercer, 1997; Finnbogadottir, 2003). Babaların çocuklarıyla bağlanmalarının, annelerine göre daha geç olduğu bilinmektedir (Güleç ve Kavlak, 2013). Bebek ile ebeveyni arasında oluşan bağlanmada başlıca 3 özellikten bahsedilmektedir. Bunlar, bağlanmanın başlangıç yaşı, şiddeti ve objesi olarak ifade edilmektedir (Deleş ve Dilek, 2020). Bebeklerin bağlanmaya başlangıcı 6.aydan itibaren olduğu ifade edilmektedir (Kenny ve Sirin, 2006; Türk Düdükü ve Taş Aslan, 2020). Bağlanma, kişilik gelişiminde önem teşkil etmektedir ve kişinin gelecek yaşantısına da etki etmektedir (Erdem, 2017; Özeren ve Akın, 2016). Yapılan çalışmalar bağlanmanın, tanışma, sahiplenme ve bağlanma şeklinde evreleri olduğunu göstermektedir (Çömlek, 2021). Daha çok dokunsal teması içeren ilk 48 saatte oluşan evre tanışma (Karakaş ve Şahin Dağlı, 2019); üçüncü günden altıncı haftaya kadar devam edip karşılıklı gelişen, ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarını daha iyi anladıkları evre sahiplenme (Aslıyüksek, 2016) ve doğumdan sonraki altıncı haftadan itibaren oluşan evreye de bağlanma evresi olarak adlandırılmaktadır (Aydın ve Alparslan, 2016; Karabulut, 2016). Baba- çocuk ve anne-çocuk ilişkileri hakkında bir çalışma, babaların çocuklarına göre oyuna eşlik etme konusunda daha aktif katılım gösterdikleri belirtilmiştir (Bretherton ve arkadaşları, 2005). Baba figürünün bebeğiyle etkileşim boyutu, bebek-baba bağlanmasında etkili olmaktadır (Caldera, 2004).

2.3.1.Baba ve Bebek Bağlanmasının Önemi

Çocuğun gelişimi üzerinde pek çok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörlerden birisi de çevresel faktörlerdir. Çevresel faktörleri açıklayan biyoekolojik modele göre çocuğun gelişimini, iç içe var olan sistemlerde yaşanan deneyimler etkilemektedir

(Bronfenbrenner ve Morris, 2006). Bahsedilen bu modele göre babanın modeldeki yeri çocuğa en yakın yerlerden biridir. Babaların çocuklarının üzerinde oldukça fazla etkileri bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, çocuğun ilk beş yılı için baba rolünün oldukça önemli olduğu dikkat çekmiştir çünkü kişiliğin oluşması için kritik dönemlerdir (Telli ve Özkan, 2014). Erkek çocuklar için baba figürü, çocuğun cinsel kimlik geliştirmeleri için önem teşkil eder (Çağdaş, 2002). Kız çocukları ise karşı cins hakkındaki ilk fikirlerini baba figürüyle deneyimlemektedirler. Bu sebeple babalar çocuklarıyla aktif olarak etkileşimde bulduklarında aralarında bağ kurulmaktadır (Zeybekoğlu, 2013). Bağlanma hakkında yapılan araştırmalar, bebeğin temel bağlanmasının anneye olduğu kadar babayla da olduğuna vurgu yapmaktadır (Biller, 1993). Özellikle anne ve babasının her ikisine de güvenle bağlanan bebeklerin yaşantılarında daha yüksek yeterliliğe sahip olduğu bulunmuştur (Belsky ve Fearon, 2008). Baba olmak da en az anne olmak kadar kişinin bireysel hayatı için yeni ve güçlü bir roldür. Ve yine anne ile olduğu kadar bebeğin baba tarafından da duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Aile yaşamında baba figürü çocuğun, sosyal becerilerini geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Lieberman, Doyle ve Markiewicz, 1999). Babalarıyla yakın ilişki kurabilen çocukların, diğerlerine göre daha fazla sorgulayıcı, araştırmacı, sorumluluk sahibi ve özgüvenli oldukları fark edilmektedir (Saygılı ve Çankırılı, 2014). Baba figürünün çocuğa karşı yaklaşımları, çocuğun bazı kişilik özelliklerini etkilemektedir (Güngörmüş-Özkardeş, 2015). Baba ve çocuk arasındaki olumlu ilişki karşılıklı gelişmektedir. Baba figürü için de bu ilişki bir noktada doyurucu olmaktadır (Dodson, 2000). Özellikle babanın çocukla ilgili karar mekanizmasına katılımı baba figürünün aldığı doyumla yakından ilişkilidir (Russell ve Radojevic, 1992).

Çocuğun gelişiminde çevresel faktörler de rol oynamaktadır (Belli, Akcay ve Yılmaz, 2021). Vygotsky (1978) çalışmalarında çocukların gelişimindeki çevre faktörünü belirtmiştir. Piaget ise bilişsel gelişimi ele alırken çocuğun çevresel adaptasyonundan da bahsetmiştir (Balton ve Hattie, 2017). Çocuğun bilişsel gelişimine pozitif anlamda katkı sağlamak, çocuğu geliştirecek çevrelere dahil etmekle mümkün olacaktır (Wilson ve Prior, 2011). Yapılan bir çalışma, çocuğun bilişsel gelişiminin, babanın göstermiş olduğu ilgiyle alakalı olduğunu göstermiştir (Uzun ve Baran, 2019). Yapılan bir başka çalışma ise baba figürüne yoksunluk duyulduğu durumlarda çocuğun akademik başarısının olumsuz yönde etkilendiği belirlenmiştir (Alkan, 2018). Uzun ve Baran'a göre (2019) hayatının ilk dönemlerinde baba figürüyle temas halinde olan çocukların okul

başarılarının olumlu etkilenmektedir. Babaların yalnızca bilişsel değil, çocuklarının sosyal gelişiminde de etkileri vardır. Bunu açıklayan çalışmalardan biri, babanın çocuğuyla ilgilenmesinin, çocuğunun sosyal yönde olumlu etkilendiğini; daha empati kurma becerisine sahip ve daha girişken olduklarını ifade etmektedir (Erdoğan, 2004). Aynı şekilde, yapılan bir çalışma da yaşamlarında babaların aktif katılım gösterdiği çocukların sosyalliğinin daha fazla olduğu belirlenmektedir (Pleck, 2004). Babanın ailede aktif rol alan olması, çocukların dil becerileri, bilişsel gelişim ve okul başarılarına katkı sağlamaktadır (Akduman ve Türkoğlu, 2013). Ayrıca babaların kız çocuklarıyla kurdukları ilişkinin çocuklarının karşı cinsle kuracakları ilişkilerde, erkek çocuklarıyla kurdukları ilişkinin ise cinsiyet algısının oluşmasında etkisi olduğunu ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Kırağ ve Çakır, 2019).

2.3.2. Baba ile Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler

Baba ve bebek arasındaki bağlanmayı etkileyen ve gelişiminde pay sahibi olan pek çok faktör olduğunu sınırlı sayıda yapılan çalışmalar göstermiştir. Bazı çalışmalardan edinilen bilgilere göre, babaların eşleriyle kurdukları iletişim ve ilişki, buna bağlı olarak evlilikten aldıkları doyum, bebeğin istenen, planlanan bir hamilelikle dünyaya gelmiş olma durumu, ebeveynlerin kişisel psikolojik iyilik hali, babanın bebek bakımına katkı sağlaması gibi faktörlerin bağlanma üzerinde etkileri olduğu bulunmuştur (Belsky, 1996; Boechler, Harrison ve Evans, 2003; Caldere, 2004; Erdogan, 2004; Mercer ve Ferketich, 1990). Baba ve annenin uyumlu olmaları ve aralarındaki olumlu iletişim çocuğa olumlu şekilde yansımaktadır. Baba ve bebeğin arasındaki bağlanmanın gerçekleşmesinde etki sahibi olan birtakım faktörler bulunmaktadır. Bunlar: babanın motivasyonu, değer ve inançları, eş ilişkisinin kalitesi gibi faktörlerdir (Sevil, Özkan, 2007). Babaları edinecekleri bu yeni rollerine hazırlamak sosyal destekle mümkün olmaktadır (Castle, Slade, Barranco-Wadlow ve Rogers, 2008). Bağlanmayı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bunları, mizaç özellikleri (Tüzün ve Sayar, 2006), sahip olunan çocuk sayısı (Bretherton 2010), ebeveynlerin kendi ebeveynleri ile bağlanmaları ve çocukluk zamanları (Grimes, 2002; Şen,2007), ilk kez ebeveyn olma durumu ve ebeveyn tutumları (Sımsıki, 2011) ile eşler arasındaki ilişki (Soysal ve arkadaşları, 2005) olarak özetlenebilmektedir.

2.4. Babaların Algıladıkları Babalık Rolü

Babalık rolü, erkeğe toplum tarafından uygun görülen rol, toplumsal beklentiler ve aynı zamanda erkeğin bu rolü üstlenme ve sürdürmesiyle ilgilidir (Rustia ve Abbott, 1990). Hem bireylerin hem de toplumun babalık rolü algısı, babalık rolünün ortaya konmasına etki etmektedir. Toplum yapısı, babalık rolü algısının temelini oluşturan etkenlerden biri olmaktadır. Aile üyelerinin rolleri, toplumun gereksinimlerine göre şekil almaktadır (Zeybekoğlu, 2013). Yapılan bir araştırmaya göre, babalık rolü, eşin hamilelik süreciyle başlayıp doğumdan sonraki ilk üç yıl içinde gelişmeye devam etmektedir (Özkan ve arkadaşları, 2016). Babaların bu rolü nasıl algıladıkları da babalık becerilerine etki etmektedir. Yine konuyla alakalı yapılan bir çalışma, babaların hamilelik sürecinde olumsuz deneyimlere şahit olmalarının babalığa geçişte zorlanmalarına sebep olduğu ve babalık rolüne dair algıların hamilelik sürecinde etkilendiği bulunmuştur (Bawadi ve arkadaşları, 2015). Babalık rolünü, çocuğunun bakımına yakından katılmak ve ona ilgi göstermek olarak algılayan kişiler, çocuklarının yaşamlarına daha fazla katılım göstermektedirler (Kuzucu, 2011). Bu katılımın çocuk üzerinde, bilişsel gelişimi ve davranışsal kazanımlar anlamında olumlu etkileri olduğu ön görülmektedir (Amato ve Rivera, 1999). Yapılan çalışmalar sonucunda her erkek için olumlu babalık rolü algısından bahsetmek mümkün olmamaktadır. Bunun pek çok sebebi olabilmektedir. Kendi babalarının babalık rolünün etkisi, babalık rolünden evvel daha az sosyal imkana sahiplik, anne baba arasındaki ilişki problemler ve çatışmalar, toplumsal desteğin varlığının boyutu gibi etkenler erkeğin babalık rolü algısını olumsuz etkilemektedir (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007).

Babalar, çocuklarının hayatında oldukça fazla etki sahibidirler (Taşkın, 2011). Meydana gelen babalık rolünün üzerinde birey ve toplumun babalık rolünü nasıl algıladıkları, bu rolü nasıl tanımladıkları etkilidir (Mercan ve Şahin, 2017). Gültekin Akduman ve Türkoğlu'na göre (2015), çocuğu olan erkeklerin babalık rolünü nasıl algılayıp yorumladıkları aynı zamanda çocuklarıyla kurdukları ilişkinin niteliğini etkilemektedir. Yapılmış pek çok çalışma babaların, çocuklarının hayatına doğrudan katılım göstermesi, onlara bakım verme konusunda daha aktif rol oynanması gerektiğinin gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Garfield, Mapp ve Chung, 2006). Telli ve Özkan (2014), babalık rolü algısını etkileyen faktörleri eğitim, maddi gelir durumu algısı, aile tipi, ilk kez baba olma yaşı, meslek, sahip olunan çocuk sayısı, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, halihazırda çalışıp çalışmama durumu ve çocuğun tasarlanan bir bebek olup olmadığı olarak açıklamıştır. Yapılan başka bir çalışma ise babaların babalık rolünü

algılayışlarının üstünde, eşlerinin de babalık rolü algısının etkili olduğunu savunmaktadır (Sary ve Turnip, 2015). Babaların, babalık konusundaki en birincil kaynaklarından birisi de eşleridir (Scarzello, Arace ve Prino, 2016). Toplumda geleneksel olarak belirlenmiş bazı toplumsal cinsiyet rolleri vardır ve bu rollere göre anne ile babanın çeşitli görevleri bulunmaktadır. Kadın, geleneksel olarak belirlenen anne rolünde çocuklarının büyümesinde rol sahibiyken; erkek, baba rolü ile evin maddi geçim kaynağı olmaktadır (Mercan ve Şahin, 2017). Şahin ve Demiröz'e göre (2014) ataerkil Türk toplumunda erkeğin yetiştirilme stili babalık rolü algısını etkilemektedir. Günümüze bakıldığında, ataerkil toplum yok olmasa da toplum yeniden şekillenmektedir (Zeybekoğlu, 2013). Tarihsel olarak babalık rolünde, 18.yüzyılda babalara yüklenen en mühim görevlerden birisinin çocuklara ahlak bilgisi vermek olduğu dikkat çekmektedir (Zeybekoğlu, 2013). Sonraları özellikle sanayinin gelişmesi ve çeşitli toplumsal değişimler ile babalık rolü değişmiş, baba artık evin maddi geçiminden sorumlu bir figüre dönüşmüştür (Balcıoğlu ve Parlar, 2021). 1970'den itibaren ise kadınların çalışma hayatında daha fazla var olması ile, erkeklerin çocukların bakımına katılımına daha fazla ihtiyaç duyulmuştur (Mercan ve Tezel Şahin,2017). Erkeğin babalık rolü toplumsal olarak eskisine göre daha mühim ve genel bir konu olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın örnekleme İzmir’de yaşayan, 6-12 aylık bebeği olan, en az 18 yaşında, okuma yazma bilen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 196 babadır. Katılımcılar sosyodemografik özellikleri (yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, meslek, gelir-gider durumu dengesi, aile tipi, evlilik süresi, çocuk isteme durumu, ilk kez baba olma yaşı, çocuk sayısı, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babasıyla ilişki durumu) açısından çeşitlilik göstermektedir. Örnekleme online oluşturulan anket aracılığıyla kar topu tekniği ile ulaşılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Anketler Google forms yönlendirildi. Anketin ilk kısmı onam formundan oluşmaktadır. Katılımcılara verilecek araştırmayla ilgili gerekli bilgiler araştırmanın başında bulunmaktadır. Sosyodemografik bilgilerin belirlenmesi için Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Ardından baba-bebek bağlanmasını ölçmek ve babalık rolü algısını belirleyebilmek için Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır.

3.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Babaların sosyodemografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan form 13 sorudan oluşmaktadır. Babaların yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, meslek, gelir-gider durumu dengesi, aile tipi, evlilik süresi, çocuk isteme durumu, ilk kez baba olma yaşı, çocuk sayısı, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babasıyla ilişki durumunun değerlendirilmesine yönelik sorular yer almaktadır. Sorulara tam yanıt vermeyen katılımcılar değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

3.2.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği

Babaların babalık rolü algılarını değerlendirmek amacıyla Kuzucu (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 11 madde ters yönlü maddelerdir (2, 4, 8, 11, 12, 16, 20, 22, 23, 24, 25). Ters maddelerde puanlama tam tersi olacak şekilde yapılmaktadır. Ölçekte 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır (1-Hiç uygun değil, 2-Pek uygun değil, 3-Kararsızım, 4-Kısmen uygun, 5-Tamamen uygun). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125'tir. Ölçeğin Türkçe formunda yapılan araştırmada Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,75 olarak bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur.

3.2.3. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

Doğum sonrası 6-12 aylık baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek amacıyla Condon ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 19 madde, üç alt boyuttan (sabır ve hoşgörü; etkileşimde zevk, sevgi ve gurur) oluşmaktadır. Sabır ve hoşgörü alt boyutu 1, 2, 6, 11, 13, 17, 18 ve 19. maddeyi kapsar. Etkileşimde zevk alt boyutu 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15. maddeyi kapsar. Sevgi ve gurur alt boyutu 3, 7, 14. maddeyi kapsar.

Ölçekten yüksek puan almak, baba-bebek bağlanmasının yüksek olduğuna işaret eder. Toplam puan hesaplanırken 1. 2. ve 3. maddeler a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5 puan olarak kodlanmaktadır. 4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1 şeklinde ters kodlanmaktadır. 6. 17. 18. ve 19. maddeler a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5 şeklinde 7. 9. 11. ve 15. maddeler ise a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1 şeklinde ters kodlanmaktadır. 8. madde a=5 b= 1 ve son olarak 13. madde a=5, b=3, c= 1 şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin Türkçe formunda yapılan araştırmada Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur. 16. maddenin Türk kültüründe bebeğin babalar tarafından duygusal olarak değil, fiziksel olarak sahiplenildiği düşünülerek, madde negatif korelasyon gösterdiği için ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur (Güleç ve Kavlak, 2013). Yapılan bu araştırmada ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin geneli için 0,82; sabır ve hoşgörü alt boyutu için 0,74; etkileşimde zevk alt boyutu için 0,68; sevgi ve gurur alt ölçeği için 0,51 olarak bulunmuştur.

3.3.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma önerisi için etik kurul onayı alındıktan sonra veriler toplanmaya başlanmıştır. Veriler online oluşturulan anket aracılığıyla kar topu tekniğiyle toplanmıştır. Veriler SPSS programına uygun şekilde kodlanmıştır, SPSS 22 versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. Örneklem ve ölçeklere ait betimleyici analiz sonuçları hesaplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi yapılarak verilerin normal dağılıp dağılmadıkları değerlendirilmiştir. Değerlenme sonuçlarına göre parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Ölçeklere ait güvenilirlik analizi yapılmıştır. Hipotezin (babalık rolü algısı ve baba bebek bağlanması arasındaki ilişkinin) test edilmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Buna ek olarak babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının sosyodemografik değişkenlere (yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, meslek, gelir-gider durumu dengesi, aile tipi, evlilik süresi, çocuk isteme durumu, ilk kez baba olma yaşı, çocuk sayısı, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babasıyla ilişki durumuna) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız gruplar *t*-test ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırma bulguları ayrıntılı şekilde bulgular kısmında belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Babaların Sosyodemografik Özellikleri

Tablo 1: Babaların Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken		Sayı	%
Yaş	18-25	yaş 10	%5,1
	26-33	yaş 83	%42,3
	34-41	yaş 83	%42,3
	42 yaş ve üzeri	20	%10,2
Eğitim düzeyi	ilkokul	mezunu -	-
	ortaokul	mezunu 6	%3,1
	lise	mezunu 32	%16,3
	üniversite mezunu	158	%80,6
Çalışma durumu	çalışıyorum	190	%96,6
	çalışmıyorum	6	%3,1
Meslek	memur	31	%31,1
	özel	sektör 102	%52
	esnaf	20	%10,2
	serbest meslek	13	%6,6
Gelir gider durumu dengesi*	geliri giderinden az	36	%18,4
	geliri giderinden fazla	60	%30,6
	geliri giderine denk	100	%51
Aile tipi	çekirdek	aile 183	%93,4
	geniş aile	13	%6,6
Evlilik süresi	4 yıldan az	72	%36,7
	5-10	yıl 86	%43,9
	11-17	yıl 30	%15,3
	18 yıl ve üzeri	8	%4,1
Çocuk isteme durumu	istedim	192	%98
	istemedim	4	%2
İlk kez baba olma yaşı	18-25	yaş 26	%13,3
	26-33	yaş 139	%70,9
	34-41	yaş 31	%15,8
	42 yaş ve üzeri	-	-
Çocuk sayısı	1	çocuk 126	%64,3
	2	çocuk 57	%29,1

	3	çocuk	7	%3,6
	4 çocuk ve üzeri		6	%3,1
Babalıkla ilgili bilgi alma durumu	aldım		79	%40,3
	almadım		117	%59,7
Babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar	kitap, gazete, dergi		22	%11,2
	tv, internet		50	%25,5
(aldım= 79)	sağlık personeli		7	%3,6
Kendi babasıyla ilişki durumu	iyi		107	%54,6
	orta		72	%36,7
	kötü		15	%7,7
	fikrim yok**		2	%1

*babaların kendi söylemine göre

**babasıyla (ölüm vb sebepler nedeniyle) yeterince vakit geçiremeyenler

Örnekleme 6-12 aylık bebeği olan 196 babadan oluşmaktadır. Babaların sosyodemografik özelliklerine ait bulgular Tablo1’de verilmiştir. Katılımcıların yaşları incelendiğinde 18-25 yaş aralığında 10, 26-33 yaş aralığında 83, 34-41 yaş aralığında 83, 42 yaş ve üzeri 20 baba katılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyi incelendiğinde babaların 6’sı ortaokul mezunu, 32’si lise mezunu, 158’i üniversite mezunudur. Katılımcıların çalışma durumu incelendiğinde babaların 190’ı çalışırken 6’sı çalışmamaktadır. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde babaların 61’i memur olarak, 102’si özel sektörde, 20’si esnaf olarak, 13’ü serbest meslekte çalışmaktadır. Katılımcıların gelir-gider durumu dengesi incelendiğinde babaların 36’sının geliri giderinden az, 60’sinin geliri giderinden fazla, 100’ünün geliri giderine denktir. Katılımcıların aile tipleri incelendiğinde babaların 183’ü çekirdek aile olarak, 13’ü geniş aile olarak yaşamaktadır.

Katılımcıların evlilik süreleri incelendiğinde babaların 72’si 4 yıldan az süredir evli, 86’sı 5-10 yıl aralığında evli, 30’u 11-17 yıl aralığında evli, 8’i 18 yıl ve üzeri yıldır evlidir. Katılımcıların çocuk isteme durumu incelendiğinde babaların 192’si çocuk istemiş, 4’ü çocuk istememiştir. Katılımcıların ilk kez baba olma yaşı incelendiğinde babaların 26’sı 18-25; 139’u 26-33; 31’i 24-41 yaş aralığında ilk kez baba olmuştur. Katılımcıların çocuk sayısı incelendiğinde babaların 126’sının 1 çocuğu; 57’sinin 2 çocuğu; 7’sinin 3 çocuğu, 6’sının 4 ve üzeri çocuğu vardır. Katılımcıların babalıkla ilgili bilgi alma durumu incelendiğinde babaların 79’u bilgi almış, 117’si bilgi almamıştır. Bilgi alan katılımcıların bilgi aldığı kaynaklar incelendiğinde babaların 22’si kitap, dergi, gazeteden bilgi almış, 50’si tv ve internetten bilgi almış, 7’si sağlık personelinin bilgi

almıştır. Katılımcıların kendi babasıyla ilişki durumu incelendiğinde babaların 107'si iyi, 72'si orta, 15'i kötü bir ilişkiye sahiptir.

4.2. Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistik Bulguları

Tablo 2: Ölçeklere Ait Betimleyici Analiz Bulguları

Ölçekler	n	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Babalık Rolü Algı Ölçeği	25	105,63	11,375	-1,156	1,384	,881
Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği	18	74,54	8,660	-,855	,256	,822
BBBÖ-sabır ve hoşgörü	8	34,29	4,318	-,607	-,587	,735
BBBÖ-etkileşimde zevk	7	26,54	4,359	-,896	1,189	,675
BBBÖ-sevgi ve gurur	3	13,70	1,805	-1,350	0,945	,514

Araştırmada kullanılan ölçeklere ait bulgular Tablo2'de verilmiştir. Bulgular incelendiğinde 25 maddeden oluşan Baba rolü algı ölçeğine ait çarpıklık -1,156; basıklık 1,384, güvenilirlik katsayısı ,881 bulunmuştur. 18 maddeden oluşan Baba-bebek bağlanma ölçeğine ait çarpıklık -,855; basıklık ,256; güvenilirlik katsayısı ,822 bulunmuştur. Basıklık ve çarpıklık değerleri +1,5 ve -1,5 aralığındaysa dağılım normal kabul edilmektedir (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2013). Veriler normal dağıldığı için parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Alt ölçeklere ait bulgular incelendiğinde 8 maddeden oluşan sabır ve hoşgörü alt ölçeğine ait çarpıklık -,607; basıklık -,587; güvenilirlik katsayısı ,735 bulunmuştur. 7 maddeden oluşan etkileşimde zevk alt ölçeğine ait çarpıklık -,896; basıklık 1,189; güvenilirlik katsayısı ,675 bulunmuştur. 3 maddeden oluşan sevgi ve gurur alt ölçeğine ait çarpıklık -1,350; basıklık 0,945; güvenilirlik katsayısı ,514 bulunmuştur.

4.3. Babalık Rolü Algı Ölçeği ile Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Bulguları

Tablo 3: Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ölçekler	N	<i>r</i>	<i>p</i>
BRAÖ-toplam	196	,499	,000**
BBBÖ-toplam	196	,383	,000**
BBBÖ-sabır ve hoşgörü	196	,504	,000**
BBBÖ-etkileşimde zevk	196	,247	,002*

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Hipotezin değerlendirilmesi amacıyla yapılan korelasyon analizine ait bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir. Babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanması arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < .001$). Babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki sabır ve hoşgörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < .001$). Babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki etkileşimde zevk arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < .001$). Babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki sevgi ve gurur arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür ($p = .002$). Bu bulgulardan genel olarak çıkarılabilecek sonuç: “Baba-bebek bağlanması, baba-bebek arasındaki sabır ve hoşgörü, baba-bebek arasındaki etkileşimde zevk, baba-bebek arasındaki sevgi ve gurur arttıkça babalık rolü algısı da artar.”.

4.4. Ölçeklerin Sosyodemografik Değişkenler ile İlişkinin İncelenmesine Ait İstatistiksel Analiz Bulguları

4.4.1. Ölçeklerin Yaşa Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 4: Ölçeklerin Yaşa Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
	Yaş					
BRAÖ	18-25	yaş 10	98,00	12,110	3,669	,077
	26-33	yaş 83	104,39	12,211		
	34-41	yaş 83	108,37	9,032		
	42 yaş ve üzeri	20	103,25	16,205		
BBBÖ	18-25	yaş 10	79,12	5,728	4,034	,063
	26-33	yaş 83	73,37	8,467		
	34-41	yaş 83	76,11	8,221		
	42 yaş ve üzeri	20	70,62	9,020		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları tablo 4'te gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının yaşa göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.4.2. Ölçeklerin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 5: Ölçeklerin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
	Eğitim Düzeyi					
BRAÖ	ortaokul mezunu	6	91	17,458	17,789	,000**
	lise mezunu	32	97,53	11,039		
	üniversite mezunu	158	107,83	10,472		
BBBÖ	ortaokul mezunu	6	64,46	12,135	5,121	,091
	lise mezunu	32	73,40	8,037		
	üniversite mezunu	158	75,15	8,236		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları Tablo 5’te gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısının eğitim düzeyine göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .001$). Eğitim düzeyinin alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ortaokul mezunları ve üniversite mezunlarının babalık rolü algısı arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p = .001$). Lise mezunları ve üniversite mezunlarının babalık rolü algısı arasındaki farklılık da istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < .001$). Yani üniversite mezunlarının babalık rolü algısı, ortaokul mezunlarıyla ve lise mezunlarıyla kıyaslandığında daha yüksektir.

4.4.3. Ölçeklerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar *t*-test Analiz Bulguları

Tablo 6: Ölçeklerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	t	P
Çalışma Durumu						
BRAÖ	çalışıyorum	190	106,05	11,245	2,883	,034*
	çalışmıyorum	6	92,33	18,315		
BBBÖ	çalışıyorum	190	74,98	8,159	4,434	,785
	çalışmıyorum	6	60,56	7,833		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar *t*-test bulguları Tablo 6’te gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının çalışma durumuna göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$). Ancak babalık rolü algısının çalışma durumuna göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p = .014$). Yani çalışan babaların babalık rolü algısı, çalışmayanlarla kıyaslandığında daha yüksektir.

4.4.4. Ölçeklerin Mesleğine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 7: Ölçeklerin Mesleğine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
Meslek						
BRAÖ	memur	61	102,09	12,919	3,888	,257
	özel sektör	102	108,11	8,838		
	esnaf	20	103,15	13,136		
	serbest meslek	13	106,61	18,168		
BBBÖ	memur	61	73,85	8,141	2,179	,092
	özel sektör	102	75,86	7,757		
	esnaf	20	71,60	11,096		
	serbest meslek	13	71,99	10,172		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin mesleğe göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları tablo 7’de gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının mesleğe göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.4.5. Ölçeklerin Gelir Gider Durumu Dengesi Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 8: Ölçeklerin Gelir Gider Durumu Dengesine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
	Gelir Gider Durumu Dengesi					
BRAÖ	geliri giderinden az	36	107,58	8,408	2,857	,306
	geliri giderinden fazla	60	107,70	10,258		
	geliri giderine denk	100	103,70	13,189		
BBBÖ	geliri giderinden az	36	77,30	9,430	4,001	,059
	geliri giderinden fazla	60	75,46	6,138		
	geliri giderine denk	100	73,00	9,102		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin gelir-gider durumu dengesi göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları tablo 8’de gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının gelir-gider durumu dengesi göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.4.6. Ölçeklerin Aile Tipine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar *t*-test Analiz Bulguları

Tablo 9: Ölçeklerin Aile Tipine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	t	p
	Aile Tipi					
BRAÖ	çekirdek aile	183	106,13	11,586	2,299	,902
	geniş aile	13	98,61	11,383		
BBBÖ	çekirdek aile	183	74,57	8,342	,158	,470
	geniş aile	13	74,18	10,927		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin aile tipine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar *t*-test bulguları Tablo 9’da gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının aile tipine göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

4.4.7. Ölçeklerin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 10: Ölçeklerin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
Evlilik Süresi						
BRAÖ	4 yıldan az	72	104,09	12,526	7,313	,000**
	5-10 yıl	86	108,58	9,071		
	11-17 yıl	30	104,90	10,863		
	18 yıl ve üzeri	8	90,62	18,438		
BBBÖ	4 yıldan az	70	75,80	8,822	3,157	,174
	5-10 yıl	86	74,11	7,642		
	11-17 yıl	30	74,93	8,001		
	18 yıl ve üzeri	8	66,42	12,475		

*: $p<.05$; **: $p<.001$

Ölçeklerin evlilik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları Tablo 10’da gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının evlilik süresine göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısının evlilik süresine göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<.001$). Evlilik süresinin alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 4 yıldan az süredir evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p=.008$). 5-10 yıl aralığında evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<.001$). 11-17 yıl aralığında evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır

($p=.008$). 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.

4.4.8. Ölçeklerin Çocuk İsteme Durumuna Göre Farklaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t -test Analiz Bulguları

Tablo 11: Ölçeklerin Çocuk İsteme Durumuna Göre Farklaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	t	p
	Çocuk İsteme Durumu					
BRAÖ	istedim	192	105,67	11,804	,282	,095
	istemedim	4	104	4,012		
BBBÖ	istedim	192	74,64	8,555	3,436	,072
	istemedim	4	69,62	2,650		

*: $p<.05$; **: $p<.001$

Ölçeklerin çocuk isteme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t -test bulguları Tablo 11’de gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının çocuk isteme durumuna göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

4.4.9. Ölçeklerin İlk Kez Baba Olma Yaşına Göre Farklaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 12: Ölçeklerin İlk Kez Baba Olma Yaşına Göre Farklaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
	İlk Kez Baba Olma Yaşı					
BRAÖ	18-25 yaş	26	93,57	13,940	19,293	,000**
	26-33 yaş	139	107,15	10,737		
	34-41 yaş	31	108,96	6,973		
BBBÖ	18-25 yaş	26	71,61	8,529	5,780	,004*
	26-33 yaş	139	74,15	8,856		
	34-41 yaş	31	78,54	4,688		

*: $p<.05$; **: $p<.001$

Ölçeklerin ilk kez baba olma yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısının ilk kez baba olma yaşına göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<.000$). İlk kez baba olma yaşının alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 26-33 yaş aralığında baba olanların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<.001$). 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<.001$). Yani 34-41 yaş aralığında olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha yüksekken, 18-25 yaş aralığında olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.

Bulgular incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının ilk kez baba olma yaşına göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=.004$). İlk kez baba olma yaşının alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların baba-bebek bağlanmaları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p=.004$). 26-33 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların baba-bebek bağlanmaları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p=.016$). Yani 34-41 yaş aralığında olan babaların baba-bebek bağlanmaları diğer babalarla kıyaslandığında daha yüksekken, 18-25 yaş aralığında olan babaların baba-bebek bağlanmaları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.

4.4.10. Ölçeklerin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 13: Ölçeklerin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
	Çocuk Sayısı					
BRAÖ	1	çocuk	126	108,15	9,278	21,443 ,000**
	2	çocuk	57	104,07	10,740	
	3	çocuk	7	99	20,720	
	4 çocuk ve üzeri	6	75,50	6,024		
BBBÖ	1	çocuk	126	76,25	7,261	8,944 ,000**
	2	çocuk	57	72,91	9,489	
	3	çocuk	7	67,30	10,217	
	4 çocuk ve üzeri	6	62,70	4,710		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları Tablo 13’de gösterilmiştir.

Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısının çocuk sayısına göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .001$). Çocuk sayısının alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 4 çocuğu olan babaların ve 1 çocuğu olan babaların ($p < .001$); 4 çocuğu olan babaların ve 2 çocuğu olan babaların ($p < .001$); 4 çocuğu olan babaların ve 3 çocuğu olan babaların ($p < .001$) babalık algıları arasındaki farklılık istatistik açıdan anlamlıdır. Yani 1 çocuğu olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha yükseken, 4 ve üzeri çocuğu olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.

Bulgular incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının çocuk sayısına göre farklılaştığı / bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < .001$). Çocuk sayısının alt boyutları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla Tukey kullanılarak Post-hoc test yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 1 çocuğu olan babaların ve 2 çocuğu olan babaların ($p = .048$); 1 çocuğu olan babaların ve 3 çocuğu olan babaların ($p = .023$); 1 çocuğu olan babaların ve 3 çocuğu olan babaların ($p < .001$)

baba-bebek bağlanması arasındaki farklılık istatistik açıdan anlamlıdır. Yani 1 çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanması diğer babalarla kıyaslandığında daha yüksekken, 4 ve üzeri çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanması diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.

4.4.11. Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Gruplar *t*-test Analiz Bulguları

Tablo 14: Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alma Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	<i>t</i>	<i>p</i>
	Babalıkla İlgili Bilgi Alma					
BRAÖ	aldım	79	105,67	12,751	,032	,133
	almadım	117	105,61	10,981		
BBBÖ	aldım	79	75,56	8,249	1,399	,731
	almadım	117	73,85	8,637		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin babalıkla ilgili bilgi alma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar *t*-test bulguları Tablo 14’te gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının babalıkla ilgili bilgi alma durumuna göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.4.12. Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alınan Kaynaklara Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 15: Ölçeklerin Babalıkla İlgili Bilgi Alınan Kaynaklara Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
Babalıkla İlgili Bilgi						
Alınan Kaynaklar						
BRAÖ	kitap, gazete, dergi	22	108,95	8,437	,800	,495
	tv, internet	50	104,38	14,540		
	sağlık personeli	7	104,57	9,126		
BBBÖ	kitap, gazete, dergi	22	77,42	8,747	1,195	,313
	tv, internet	50	74,66	8,268		
	sağlık personeli	7	76,21	6,208		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklara göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları tablo 15'te gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklara göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

4.4.13. Ölçeklerin Kendi Babasıyla İlişki Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analiz Bulguları

Tablo 16: Ölçeklerin Kendi Babasıyla İlişki Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Analiz Bulguları

Ölçekler	Değişken	n	Ort	ss	F	p
Kendi Babasıyla İlişki Durumu						
BRAÖ	iyi	107	106,08	10,621	2,961	,216
	orta	72	103,79	12,923		
	kötü	15	112,60	9,962		
	fikrim yok	2	96	16,970		
BBBÖ	iyi	107	75,77	7,282	3,455	,064
	orta	72	72,48	9,654		
	kötü	15	76,90	7,758		
	fikrim yok	2	65,25	17,182		

*: $p < .05$; **: $p < .001$

Ölçeklerin kendi babasıyla ilişki durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi bulguları tablo 16'da gösterilmiştir. Bulgular incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının kendi babasıyla ilişki durumuna göre farklılaşmadığı/ bulguların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını anlamaktır. Yapılacak analizden elde edilen bulgularda babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanması arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunması beklenmektedir. Böylece araştırma bulguları literatürle tutarlı olacaktır.

5.1. Babalık Rolü Algısı ve Baba-Bebek Bağlanması Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanması arasında güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yani baba-bebek bağlanması arttıkça, katılımcıların babalık rolü algısı da artmıştır. Bu bulgular araştırma hipotezini desteklemektedir.

Baba-bebek bağlanması üç alt boyutta incelenebilir: sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur. Araştırmada babalık rolü algısı ve bu üç alt boyutun ilişkisi de incelenmiştir. Babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki sabır ve hoşgörü arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki; babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki etkileşimde zevk arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki; babalık rolü algısı ve baba-bebek arasındaki sevgi ve gurur arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür.

5.2. Ölçeklerin, Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklaşmasının Tartışılması

5.2.1. Babalık Rolü Algısının, Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklaşmasının Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. Lise mezunları ve üniversite mezunlarının babalık

rolü algısı arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. *Üniversite mezunlarının babalık rolü algısı, lise mezunlarıyla kıyaslandığında daha yüksektir.* Eğitim düzeyine göre bulunan farklılık, literatür ile tutarlıdır. Literatür incelendiğinde eğitim düzeyi üniversite olan babaların sabır ve hoşgörü alt boyutu ve toplam ölçek puanları eğitimi lise olan babalardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (Türk Düdükçü ve Taş Aslan, 2020).

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının çalışma durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. *Çalışan babaların babalık rolü algısı, çalışmayanlarla kıyaslandığında daha yüksektir.* Elde edilen sonuç literatür ile tutarlıdır. Telli ve Özkan'ın (2016) yaptığı çalışmada çalışan babaların babalık rolü algısı ölçek puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçta, babaların toplumsal rolü olarak görülen aile ekonomisine katkı sağlama konusu babalar üzerinde stres faktörü oluşturabileceği ve bunun da babalık rolüne yansiyabileceği düşünülmektedir. O'Connell'ın (1993) yapmış olduğu çalışma sonucunda ise işsizlik durumunun babaların babalık rolüne engel olduğu bulunmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının evlilik süresine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. 4 yıldan az süredir evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık; 5-10 yıl aralığında evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık; 11-17 yıl aralığında evli olan babalar ve 18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. *18 yıl ve üzeri süredir evli olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.* Evlilik süresine göre bulunan farklılık, literatür ile tutarlı değildir. Literatür incelendiğinde evlilik süresinin Baba Bebek Bağlanma Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulunmuştur (Türk Düdükçü ve Taş Aslan, 2020). Yine konuyla ilgili yapılan bir başka çalışmada da evlilik süresinin baba bebek bağlanma ölçeği puanlarının farklılaşmadığı belirlenmiştir (Kartal ve Erişen, 2020).

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının ilk kez baba olma yaşına göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 26-33 yaş

aralığında baba olanların babalık rolü algıları arasındaki farklılık; 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların babalık rolü algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. *34-41 yaş aralığında olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha yüksekken, 18-25 yaş aralığında olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.* İlk kez baba olma yaşına göre bulunan farklılık, literatür ile tutarlıdır. Literatür incelendiğinde Telli ve Özkan (2016), Gültekin Akduman ve Türkoğlu'nun (2013) yapmış oldukları çalışmalarda ilk kez baba olma yaşı arttığında babalık rolü algısının da arttığı bulunmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının çocuk sayısına göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. 1 çocuğu olan babaların ve 4 çocuğu olan babaların, babalık algıları arasındaki farklılık; 2 çocuğu olan babaların ve 4 çocuğu olan babaların, babalık algıları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. *1 çocuğu olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha yüksekken, 4 ve üzeri çocuğu olan babaların babalık rolü algıları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.* Literatürle, elde edilen sonuç tutarlıdır. Yapılan çalışmalar çocuk sayısı arttığında babalık rolü algısının azaldığını ifade etmektedir ve bu yapılan çalışmayı desteklemektedir (Akduman ve Türkoğlu, 2013; Poyraz, 2007; Telli ve Özkan, 2016).

Araştırma bulguları incelendiğinde babalık rolü algısının yaş, meslek, gelir-gider durumu dengesi, aile tipi, çocuk isteme durumu, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babasıyla ilişki durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bulgular farklılık göstermektedir. Türkiye'de bir çocuk hastanesine başvuran 4-12 aylık bebeğe sahip olan babalar ile yapılan bir çalışmada, kendi babalarıyla iyi ilişkiye sahip olan babaların bebekleriyle bağlanma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Türk Düdükçü ve Taş Aslan, 2020). Yine aynı çalışmada babanın yaşı ve gelir durumunun da baba bebek bağlanmasıyla ilişkili olduğu; babaların bebeği isteme durumuyla bağlanma seviyesinin değişmediği ifade edilmiştir.

5.2.2. Baba-Bebek Bağlanmasının Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasının Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının ilk kez baba olma yaşına göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. 18-25 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların baba-bebek bağlanmaları arasındaki farklılık; 26-33 yaş aralığında baba olanlar ile 34-41 yaş aralığında baba olanların baba-bebek bağlanmaları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. *34-41 yaş aralığında olan babaların baba-bebek bağlanmaları diğer babalarla kıyaslandığında daha yükseken, 18-25 yaş aralığında olan babaların baba-bebek bağlanmaları diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.* İlk kez baba olma yaşına göre bulunan farklılık, literatür ile tutarlı değildir. Literatür incelendiğinde farklı sonuçlarla karşılaşılmıştır. Yine 6-12 aylık bebeklerin babalarıyla yapılan bir çalışmada, 40 yaş üzeri babaların, 40 yaşından daha genç babalara göre bağlanma puanları daha yüksek bulunmuştur (Kartal ve Erişen, 2020). Literatürdeki bu bulgu çalışmada edinilen sonuçla tutarlıyken, yapılan başka çalışmalarda ise çalışmamızdan farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bir araştırmada bağlanma puanı ile babanın yaşı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Dinç, 2014).

Araştırma bulguları incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının çocuk sayısına göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulunan farklılığın etkisini anlamak amacıyla Tukey kullanılarak post-hoc test yapılmıştır. 1 çocuğu olan babaların ve 2 çocuğu olan babaların; 1 çocuğu olan babaların ve 3 çocuğu olan babaların; 1 çocuğu olan babaların ve 3 çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanması arasındaki farklılık istatistik açıdan anlamlı bulunmuştur. *1 çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanması diğer babalarla kıyaslandığında daha yükseken, 4 ve üzeri çocuğu olan babaların baba-bebek bağlanması diğer babalarla kıyaslandığında daha düşüktür.* Bu sonucun, ebeveynin tek çocuğa odaklanmasının, birden fazla çocuğa kıyasla daha kolay olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çocuk sayısına göre bulunan farklılık, literatür ile tutarlıdır. Literatür incelendiğinde benzer bir şekilde çocuk sayısının artmasıyla bağlanma düzeyinin azaldığı bulunmuştur (Uçakçı Asalıoğlu, 2017).

Araştırma bulguları incelendiğinde baba-bebek bağlanmasının yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, meslek, gelir-gider durumu dengesi, aile tipi, çocuk isteme

durumu, babalıkla ilgili bilgi alma durumu, babalıkla ilgili bilgi alınan kaynaklar, kendi babasıyla ilişki durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

5.3. Sınırlılıklar

Araştırma bazı sınırlılıklar içermektedir. Öncelikle katılımcı sayısının artırılması hipoteze ilişkin sonucu güçlendirebilir; sosyodemografik faktörlere ilişkin sonuçları ise değiştirebilir veya çeşitlendirebilir. Katılımcılar sosyodemografik özellikleri açısından dengeli dağılmamaktadır. Bu durum babalık rolü algısı ve baba-bebek bağlanmasının sosyodemografik özellikler açısından farklılaşmasının incelenmesini zorlaştırmıştır.

5.4. Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucunda çalışmaya katılan çocuk sahibi erkeklerin babalık rolü algıları ile kendi

çocuklarıyla kurdukları paternal bağlanmaları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Literatürde baba bebek bağlanmasını konu alan çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın, konuyla ilgili yapılacak gelecek çalışmalara destek olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın ülkenin farklı şehirlerinde, farklı aile profillerinde daha büyük katılımcı sayısı ile uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.

Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-107.

Alkan, Ö.E, Aile parçalanmasının çocuğun okul başarısına etkisi: Trabzon örneği, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2018, 4(5), 167–225.

Amato, P. R., and Rivera, F. (1999). Paternal involvement and children's behavior problems. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 375-384.

Aslıyüksek ZŞ. 0 - 2 yaş bebeğe sahip annelerin doğum sonrası bağlanmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2016.

Aydemir HK, Alparslan Ö. Anne-Bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması: Aydın örneği. *Journal of Contemporary Medicine*. 6(3):188-199, 2016.

Aydın, B. (2002). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: SFN Baskı.

Balcıoğlu, R., & Parlar, H. (2021). Türkiye 'de Babalık Konusu Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(2), 266-284.

Barabach L, Ludington-Hoe SM, Dowling D, Lotas M. Role of baby-friendly hospital care in maternal role competence. *Nurs Womens Health* 2017; 21(2): 98-107.

Başal AH. Türkiye' de Doğum Öncesi, Doğum Ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi Ve Eğitimine İlişkin Gelenek, Görenek Ve İnançlar. *Eğitim Fakültesi Dergisi* 2006;XIX(1):45-70.

Bawadi, A.H. Qandil, A.M. Al-Hamdan, Z.M. and Mahallawi, H. H. (2015). The role of fathers during pregnancy: A qualitative exploration of arabic fathers' beliefs. *Midwifery* 32. 75-80

Bayrakçı, M. (2013). Sosyal öğrenme kurami ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 198-210.

Belli, M., AKCAY, N., & YILMAZ, H. B. (2021). Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 366-371.

Belsky J. Parent, infant and socialcontextual antecedents of father-son attachment security. *Dev Psychol* 1996;32(5):905-13.

Belsky, J., Fearon, R.P., 2008. Precursors of Attachment Security. *Handbook of Attachment: Theory. Research and Clinical Applications*. Guilford Press, 295-316.

Biller, H.B., 1993. *Fathers and Families Paternal Factors in Child Development*. London, Auburn House.

Boechler V, Harrison MJ, Magill-Evans J. Father-child teaching interactions: the relationship to father involvement in caregiving. *J Pediatr Nurs* 2003;18(1):46-51.

Bolton, S, Hattie, J, Affiliations, A, Cognitive and brain development: executive function, piaget, and the prefrontal cortex, *Archives of Psychology*, 2017, 1(3), 1–36.

Bowlby, J. (1951). *Maternal care and mental health* (Vol. 2). Geneva: World Health Organization.

Brennan A, Ayers S, Ahmed H, MarehallLucette S. A critical review of the Couvade syndrome: the pregnant male. *J Reprod Infant Psychol* 2007;25(3):173-89.

Bretherton I, Lambert JD, Golby B. Involved Fathers of Preschool Children as Seen by Themselves and Their Wives: Accounts of Attachment, Socialization, and Companionship. *Attach Hum. Dev.* 7(3):229-251, 2005.

Bretherton, I. (2010). Fathers in Attachment Theory And Research: A Review. *Early Child Development and Care*, 180 (1-2), 9-23.

Bretherton, L. (1991). Pouring new wine into old bottles: the social self as internal working model. M. R. Cunnar ve L. A. Sroufe, (eds.) *Self processes and development: The Minnesota symposia on child psychology (Cilt 23) içinde*, (s. 1-41). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Bronfenbrenner, U., and Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon, and R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of Child Psychology* (1) (6. Basım, ss 793–828). Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.

Brown LS, Wright J: The relationship between attachment strategies and psychopathology in adolescence, *psychology and psychopathology* 76:351-367, 2003.

Caldera YM. Paternal involvement and infant– father attachment: A Q-set study. *Fathering* 2004;2(2):191-210.

Canel, A. N. (2012). Evlilik ve aile hayatı. *Marriage and family life*. İstanbul, Turkey: *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı*.

Carver C, Scheier M: *Perspectives on psychology*, Cambridge University Press, 1998: 281-282.

Castle H, Slade P, Barranco-Wadlow M, Rogers M. Attitudes to emotional expression, social support and postnatal adjustment in new parents. *J. Reprod Infant Psychol.* 26(3):180-94, 2008.

Condon, J. T., Corkindale, C. J., & Boyce, P. (2008). Assessment of postnatal paternal–infant attachment: development of a questionnaire instrument. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3), 195-210.

Cranley, M. S. (1981). Development of a tool for the measurement of maternal attachment during pregnancy. *Nursing research*, 30(5), 281-284.

Çağan, K. (2011). Ailenin işlevleri. *Aile sosyolojisi*, 2, 83-93.

Çağdaş, A. (2002). Anne – baba – çocuk iletişimi. Ankara: Nobel yayın akademisi.

Çömlek, G. (2021). *Anne-bebek bağlanması ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişkinin belirlenmesi* (Master's thesis, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Deleş, B. & Dilek, A. (2020). “0-1 Yaş Döneminde Baba-Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörlerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 69; pp:4066-4075

Dinç, S., 2014. Baba-Bebek Arasındaki Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dizman H, Gürsoy F. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2005; 13(2): 437- 446.

Dodson, F. (2000). *Baba gibi yar olamaz*. (4. basım). (S. Selvi, Cev.) İstanbul: Özgür yayın dağıtım.

Eder R, Mangelsdorf S: The emotional basis of early personality development: Implications for the self concept, *Handbook of Personality Psychology*, 1997.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.

Erdem, S. (2017). Attachment to Parents and Resilience Among High School Students. *Journal of Positive Psychology & Wellbeing*, 1(1), 22-33.

Erdoğan, A, Çocuğun psikososyal gelişiminde babanın rolü, *Yeni Symposium: Psikiyatri, Nöroloji ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 2004, 42(4), 147–153.

Fagerskiöld A. A Change in Life as Experienced by First Time Fathers. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 2008; 22(1): 64-71.

Ferketich S L, Mercer R T. Parental-infant attachment of experienced and inexperienced fathers during infancy. *Nursing Research*. 1997; 44(1): 31-37.

Finnbogadottir H, Svalenius EC, Persson EK. Expectant First Time Father's Experiences Pregnancy. *Midwifery*, 2003;19(2): 96-105.

Gage SD, Kirk R. First Time Fathers: Perception of Preparedness for Fatherhood. *Canadian Journal of Nursing Research*, 2002;34(4): 15-24

Gander MJ, Gardiner HW (Yay ıma Hazırlayan: Prof. Dr. Bekir Onur): *Çocuk ve Ergen Geli şimi*, İmge Kitabevi, Ankara, s:214-233, 2001.

Garfield, C. F. Mapp, M.D. and Chung, P. J. (2006). A qualitative study of early differences in fathers' expectations of their child care responsibilities. *Ambulatory Pediatrics*. 6(4), 215-220.

Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç.

GÖKCE, H. (2017). DÜNÜ, BUGÜNÜ, YARINI İLE AİLE. *Sosyoloji Notları*, 1(1), 50-63.

Grimes, J. (2002). Children And Their Fathers: A Review of The Literature Regarding Interpersonal and External Factors In The Development of Attachment. Presented To The Faculty of The Rosemead School of Psychology, Biola University, Doctoral Research Paper.

Grossman KE, Grossman K, Waters E. Attachment from Infancy to Adulthood. New York: Guilford Publications, 2006.

Güleç, D., & Kavlak, O. (2013). The study of reliability and validity of paternal-infant attachment scale in Turkish society Baba-bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-181.

Güleç, D., Kavlak, O., 2015. Baba-Bebek Bağlanması ve Hemşirenin Rolü. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 7(1), 63-8.

Gültekin Akduman G, Türkoğlu D. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*. 2013;1:1-17.

Güneş, H. N. (2018). Feminist akımlarda aile. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(3), 142-153.

Güngörmüş-Özkardeş, O. (2015). Baba olmak. (3. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.

Hazan C, Shaver P (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol*, 52: 511-524.

Hazen NL, McFarland L, Jacobvitz D, BoydSoisson E. 'Fathers' frightening behaviours and sensitivity with infants: Relations with fathers' attachment representations, father-infant attachment, and children's later outcomes'. *Early Child Dev Care* 2010;180(1): 51-69.

Holmes, J. (1997). John Bowlby&Attachment Theory. s: 127, 137-140, 185-196.

Hortaçsu N (1991) İnsan İlişkileri. Ankara, İmge Kitabevi.

İbrahim, K. I. R. (2006). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.

İçli, G. (1997). Aile Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (3), 59-68.

İşler, A., Görak, G., 2007. Prematüre Bebeği Olan Annelerde Olumu Anne-Bebek Etkileşiminin Başlatılmasında Hemşirelik Yaklaşımının Önemi. *Çocuk Dergisi* 7(1), 36-41.

Joseph R (1992) *The Right Brain and the Unconscious Discovering the Stranger Within*. New York, Plenum Press

Kalkan, M., & Kaya, S. N. (2007, Ocak-Şubat-Mart). Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeğinin (EÖİDÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(11), 36.

Kanak, M. ve Pekdoğan, S. (2015). Ergenlerin utangaçlık düzeylerinin anne-baba tutumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi, *International Journal of Social Science*, Number, 32 , 513-525.

Karabulut İ. Doğum sonu birinci ve dördüncü aylarda maternal bağlanmanın postpartum depresyon ile ilişkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019.

Karakaş NM, Şahin Dağlı F. Bebeklerde bağlanmanın önemi ve etkileyen etmenler. *Türk Pediatri Arşivi*. 54(2):76–81, 2019.

Karen R: *Becoming attached*, Oxford University Press, New York, s: 6,17-24, 41, 43, 94, 107, 1998.

KARSLI, E. (2019). *Modernleşme sürecinde çözülen aile yapısı ve kadının yeniden inşası* (Doctoral dissertation, Ergün DİLAVEROĞLU).

Kartal, Y. A., & Erişen, B. (2020). 6-12 aylık bebeği olan babaların bebeklerine bağlanma durumu ve ilişkili faktörler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 44-49.

Kasapoğlu, A. (2012). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Kasapoğlu, A., & Karkıner, N. (2011). Aile sosyolojisi. *TC Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, 111.

Kavlak O, Şirin A. [Maternal and paternal attachment and the role of nurse]. *E.Ü. HYO Dergisi* 2007;23(2):183-4.

Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.

Kenny, M.E., ve Sirin, S.R. (2006). Parental Attachment, Self-Worth, and Depressive Symptoms among Emerging Adults. *Journal of Counseling and Development*, 84, 61-71.

Kılıç, M. (2024). Sosyal Bir Varlık Olarak Çocuk. *SOCIAL SCIENCES STUDIES JOURNAL (SSSJournal)*, 9(117), 9150-9163.

KINIK, E., & ÖZCAN, H. (2020). Maternal bağlanmayı etkileyen faktörler ve primiplarlarda maternal bağlanma durumu. *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi*, 2(1), 47-53.

KIRAĞ, N., & ÇAKIR, İ. (2019). 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 117-122.

KIŞLAK, Ş. T., & Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5).

Kocadere, M. (1995). İyi ve Kötü Evliliklerin Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Betimsel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Konak-Griffin D. The Relationship Between Social Support, Self Esteem and Maternal Fetal Attachment in Adolescents. *Research in Nursing&Health* 1988; 11(4): 269-278.

Kordi M, Fasanghari M, Asgharipour N, Esmaily H. Effect of guided imagery on maternal fetal attachment in nulliparous women with unplanned pregnancy. *JMRH* 2016; 4(4): 723-731.

Kuzucu, Y. (1999). *Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.

Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development. *Human development*, 18(4), 245-266.

Leyla, D. İ. N. Ç. (2010). Bakım kavramı ve ahlaki boyutu. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 17(2), 74-82.

Linda Wallis, Taryn Pricethe, "Relationship Between Work-Family Conflict And Central Life Interests Amongst Single Working Mothers", *SA Journal of Industrial Psychology*, IXX, 1, 2003, s. 26.

MASLOW, Abraham. H (1943), A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50 (4): 370-396.

Mercan, Z. ve Tezel Şahin, F. (2017) . Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2),1-10.

Mercer RT, Ferketich SL. Predictors of parental attachment during early parenthood. *J Adv Nurs* 1990;15(3):268-80.

Mevlüt, K. A. Y. A. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.

Nieto L, Lara MA, Navarrette L. Prenatal Predictors of Maternal Attachment and Their Association with Postpartum Depressive Symptoms in Mexican Women at Risk of Depression. *Matern Child Health J* 2017; 21: 1250-1259.

O'Connell M. Where's Papa Father's role in child care. *Population Trends and Public Policy* 2. Baskı, Washington, September 1993

Ollendick TH, Byrd DA: Anxiety disorders. In: Michel Harsen, Vincent B. Van Hasselt (Eds) *Advanced Abnormal Psychology* s: 231 New York: Kluwer, 2001.

Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., & NASIROĞLU, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.

Özeren, G., Akın, S. (2016). Anne-Baba Bağlanma Biçimleri ve Kişilerarası İlişkilerin Değerlendirilmesi, *FNG&Bilim Tıp Dergisi*2016; 2(suppl.3) : 222-232

Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D. ve Kuru Direk, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 6(3), 191-196.

Öztürk MO: Ruh sağlığı ve bozuklukları, Nobel Tıp Kitapevleri, s:566-570, Ankara, 2002.

Pekşen Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları, *uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 29, 1-13.

Pisoni, C., Garofoli, F., Tzialla, C., Orcesi, S., Spinillo, A., Politi, P., ... & Stronati, M. (2016). Complexity of parental prenatal attachment during pregnancy at risk for preterm delivery. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 29(5), 771-776.

Pleck, J.H, Paternal involvement: Levels, sources, and consequences. In: M.E. Lamb (ed.) *The role of the father in child development*, 4th edn. John Wiley & Sons Inc, New Jersey, 2004.

Poyraz M. Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi 2007

Ricci SS. *Essentials of Maternity, Newborn&Women's Health Nursing*. Philadelphia: Wolters Kluwer / Lippincott Williams & Wilkins, 2009.

Robinson JP, Moss HA: Patterns and determinants of maternal attachment, *Journal of Pediatrics* 77: 976- 985, 1970.

Russell, G., and Radojevic, M. (1992). The changing roles of fathers? Current understandings and future directions for research and practice. *Infant Mental Health Journal*, 13(4),

Rustia, J. Abbott, D. A., Bozett, F. W. and Mercer, R. T. (1990). Predicting paternal role enactment. *Western Journal of Nursing Research*. 12(2), 145-160.

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atli, S. ve Şahin, B.K. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(3), 972-991.

Sary, M. P. and Turnip, S. S. (2015). Attitude difference between fathers and mothers toward fathers involvement in childrearing activities among couples with 0-12 months old babies. Community Based Study In A Primary Health Care Setting. Procedia Social And Behavioral Sciences, 190, 92-96.

Saygılı, S. ve Çankırılı, A. (2014). Baba olma sanatı- Çocuk eğitiminde babanın rolü. (3. Baskı). İstanbul: Zafer yayınları.

Scarzello, D. Arace, A. and Prino, L. E. (2016). Parental practices of Italian mothers and fathers during early infancy: The role of knowledge about parenting and child development. Infant Behavior and Development. 44, 133-143.

Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 425-438.

SEKAM. (2011). Türkiye'de Aile. (C. Vatandaş, Ed.) İstanbul: SEKAM.

Seven, S. (2008). Çocuk ruh sağlığı (1. Baskı). Ankara: Pegem Net Yayıncılık.

Sevil Ü, Kavlak O. [Couvade syndrome (sympathetic pregnancy)]. Aile ve Toplum Dergisi 2003;2(6):49-53.

Sevil, Ü., Özkan, S. (2007). Fathers Functional Status During Pregnancy and The Early Postnatal Period. Midwifery, 25, 665-672.

Sımsıkı, H. (2011). Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili Ve Çift yumu Açısından İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Siddiqui, A., Hagglof, B. ve Eisemann, M. (2000). Own memories of upbringing as a determinant of prenatal attachment in expectant women. Journal Reproductive ve Infant Psycholog,18:67-74

Soysal, Ş. ve ark. (2005). Bebeklik Döneminde Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. Klinik Psikiyatri, 8, 88-99.

Spanier, G. B. (1979). The measurement of marital quality. *Journal of sex & marital therapy*, 5(3), 288-300.

Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 181(181), 273-294.

Şen, B. (2015). *Evlilik Öncesi Çift Eğitimi (Cilt 1)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şen, S. (2007). *Anneanne-Anne-Bebek Bağlanması'nın İncelenmesi*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: Pearson.

Taşkın, N. (2011). Çocukların Gelişiminde Katkıları Unutulanlar: Babalar. *Eğitim Bir Sen Dergisi*. 20, 43-47

Telli, A. A. ve Özkan, H. (2014). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Telli, A. A., & Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2), 127-134.

Thompson, R.A., 2002. Attachment theory and research. In: M., Lewis. (Ed), *Child and Adolescent*

Türk Düdükü, F. ve Taş Aslan, F. (2020). Baba-Bebek Bağlanması ve Bağlanmayı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Arch Health Sci Res*, 7 (1): 43-9.

Türkoğlu, B. ve Gültekin Akduman, G. (2015). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı*. 1 (7), 223- 240.

Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.

Uçakçı Asalıgolu C. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan ebeveynlerin sosyal destek algıları ve ebeveyn bebek bağlanma durumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. 2017; Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ulutaş, A., Aksoy, A. B., & ÇALIşKAN, Z. (2016). Anne-bebek etkileşimi. *Annals of Health Sciences Research*, 5(1), 38-44.

UNİCEF. (2004). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi. Retrieved Mart 27, 2017, from UNİCEF Türkiye: <https://www.unicef.org/turkey/>

Uzun, H, Baran, G. Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2019, 15(1), 47-60.

Vygotsky, L.S, *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, Cambridge, 1978.

Wilson, K.R, Prior, M.R, Father involvement and child well-being, *Journal of paediatrics and child health*, 2011, 47(7), 405–7.

Winemiller, D. R., & Mitchell, M. E. (1994). Development of a coding system for marital problem solving efficacy. *Behaviour research and therapy*, 32(1), 159-164.

Winnicott DW: Oyun ve gerçeklik, Metis Ötekini Dinlemek Yayınları , S:10-11, 1998.

Yamanoğlu, Ü. (2009). Çocuk yetiştirmede aile modeli, Lisans bitirme tezi. Newport International Universty, İstanbul.

Yaprak, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine

Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık, *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 131- 150.

Zeybekoğlu, Ö. (2013) . Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Akdeniz Beşeri Bilimler Dergisi*, III/2,297-328.

EKLER

Sosyodemografik Bilgi Formu

Aşağıdaki bilgileri boş soru bırakmadan doldurunuz

1.Yaşınız

18-25

Yaş

26-33

Yaş

34-41

Yaş

42 Yaş Ve Üzeri

2.Eğitim Düzeyiniz

İlkokul

Mezunu

Ortaokul

Mezunu

Lise

Mezunu

Üniversite Mezunu

3.Çalışma Durumunuz

Çalışıyorum

Çalışmıyorum

4.Mesleğiniz

Memur

Özel

Sektör

Esnaf

Serbest Meslek

5.Gelir-Gider Durum Dengeziz

Geliri

Giderinden

Az

Geliri

Giderinden

Fazla

Geliri Giderine Denk

6.Aile Tipiniz

Çekirdek

Aile

Geniş Aile

7.Evlilik Süreniz

4

Yıldan

Az

5-10

Yıl

11-17

Yıl

18 Yıl Ve Üzeri

8.Çocuk İsteme Durumunuz

İstedim

İstemedim

9. İlk Kez Baba Olma Yaşınız

18-25

Yaş

26-33

Yaş

34-41

Yaş

42 Yaş Ve Üzeri

10. Çocuk

Sayısı

1

Çocuk

2

Çocuk

3

Çocuk

4 Çocuk Ve Üzeri

11. Babalıkla İlgili Bilgi Alma Durumunuz

Aldım

Almadım

12. Babalıkla İlgili Bilgi Alınan Kaynaklar

Kitap,

Gazete,

Tv,

Sağlık

Bilgi Almadım

Dergi
İnternet
Personeli

13. Kendi Babanızla İlişki Durumunuz

İyi

Orta

Kötü

Fikrim Yok

BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ

Bu ölçek babalık rolü ile ilgili algıları ölçmek için hazırlanmıştır. Her ifadeyi okuduktan sonra bunun size ne derece uygun geldiğini veya uygun gelmediğini sayfada ayrılan yere işaretleyiniz. Elde edilen bilgiler araştırma dışında kullanılmayacaktır. İşbirliğiniz ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Kararsızım	Uygun	Tamam en uygun
1. Bir baba çocuğunu çocuk bahçesine götürmelidir.					
2. Baba evdeki tek otorite figürü olmalıdır.					
3. Baba çocuğuna renkleri ve eşyaların isimlerini öğretir.					
4. Gerektiğinde çocuğunu döverek cezalandırır.					
5. Baba çocuğuyla oyun oynamalıdır.					
6. Çocuğunun hangi televizyon programlarını izlediğiyle ilgilenmelidir.					
7. Gerektiğinde çocuğundan özür dilemelidir.					
8. Her ne sebepten olursa olsun çocuğunun yanında ağlamamalıdır.					
9. Ergenlik dönemindeki çocuğuna cinsellik konusunda bilgi vermelidir.					
10. Hangi yaşta olursa olsun çocuğunun cinsel konulardaki sorularını cevaplamalıdır.					
11. En önemli görevi ailesinin bakımı için gerekli parayı kazanmaktır.					
12. Bebekleri bebek arabası ile taşımak babalara yakışmaz.					
13. Baba çocuğunun tüm sorularını cevaplamalıdır.					
14. Çocuğu ile şakalaşmalıdır.					
15. Eşi kadar olmasa bile bebek bakımından anlamalıdır.					
16. Babaların çocuklarını açıkça takdir etmeleri çocukları şımartabilir.					
17. Baba çocuğu ile sık sık sohbet etmelidir.					
18. Çocuğuna yeni oyunlar öğretmelidir.					
19. Çocuğuna yeni oyuncaklar almalıdır.					
20. Çocuğun sorularını cevaplamalıdır, ancak onunla oturup sohbet etmesi uygun değildir.					
21. Kız olsun erkek olsun çocuğu istediğinde onunla sırdaş olmalıdır.					
22. Bir çocuğun babası ile her konuda konuşması uygun değildir.					

23. Bir baba erkek çocuğuyla kız çocuğuna oranla daha çok ilgilenmelidir.					
24. Erkek çocuklar babalarıyla kız çocuklar anneleriyle oynamalıdır.					
25. Çocukla cinsel konuları konuşmak demek, onunla yüz göz olmak demektir.					

BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

1. İlgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Çok nadir
  - e. Hiçbir zaman
2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeğe çalıştığını hissediyorum;
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Çok nadir
  - e. Hiçbir zaman
3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;
  - a. Hoşlanmama
  - b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
  - c. Zayıf sevgi
  - d. Orta düzeyde sevgi
  - e. Yoğun sevgi
4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Çok nadir
  - e. Hiçbir zaman
5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;
  - a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
  - b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
  - c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
  - d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
  - e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.
6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Hiçbir zaman
7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Hiçbir zaman

8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;
- a. Doğru b. Doğru değil
9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;
- a. Hergün birçok kez b. Hergün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren
10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;
- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
- b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
- c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.
- d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).
- e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).
11. Bebekle birlikteyken;
- a. Her zaman çok doyum alıyorum.
- b. Sık sık doyum alıyorum.
- c. Ara sıra doyum alıyorum.
- d. Çok nadir doyum alıyorum.
12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;
- a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
13. Bebekle birlikteyken;
- a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
- b. Hiçbiri
14. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissederim;
- a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
- b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım

- c. Bu düşünceden çok az keyif alırım
- d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
- e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.
15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;
- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Hiçbir zaman
16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum***;
- a. Tam olarak benim bebeğim gibi.
- b. Biraz benim bebeğim gibi.
- c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.
17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;
- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum
18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediği hissediyorum;
- a. Her zaman   b. Sık sık   c. Ara sıra   d. Hiçbir zaman
19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;
- a. Çok sabırsızım   b. Biraz sabırsızım   c. Biraz sabırlıyım   d. Çok sabırlıyım

Ölçeğin puanlaması:

***Araştırmada 16. Madde ileri analiz yapıldıktan sonra ölçekten çıkarılmıştır.

Değerlendirmeler aşağıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır.

Ölçekte 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan olarak kodlanmaktadır.

4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** şeklinde

7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

8. madde **a=5 b= 1** ve son olarak

13. madde **a=5, b=3, c= 1** şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutlarının puanlaması şu şekildedir:

Sabır ve hoşgörü= madde1+madde 2+ madde6 + madde11+ madde13+madde17 +
madde18+ madde19

Etkileşimde zevk = madde4+madde5 + madde8+ madde9+ madde10 + madde12

+madde15 Sevgi ve gurur = madde3 + madde7 + madde14